

รายงานการประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญ

ครั้งที่ ๓๘

วัน ศุกร์ที่ ๒๗ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๖๑

ณ พระที่นั่งอภิเศกคฤศิต

เริ่มประชุมเวลา ๘.๕๕ นาฬิกา

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : วันนี้มีสมาชิกมาประชุม ๓๐ คน เป็นองค์ประชุมแล้ว พิจารณาตามระเบียบวาระ คือกรรมาธิการได้ยกร่างรัฐธรรมนูญเสนอขึ้นมาเสร็จแล้ว และได้มีคำอธิบายอยู่ในหนังสือหน้าของประธานกรรมาธิการซึ่งข้าพเจ้าเห็นสมควรที่จะอ่านเพื่อให้ท่านทราบ หนังสือประธานกรรมาธิการ

จาก ประธานกรรมาธิการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญ

ถึง ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ

ตามที่ประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญได้ลงมติตั้งกรรมาธิการ ๕ คนคนหนึ่งเพื่อพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญมีจำนวน ๕ คน ประกอบด้วย

๑. พระยาเทพวิทูร
๒. หลวงประกอบนิติสาร
๓. นายเพ็ชร ราชธรรมนิเทศ์
๔. นายหยุด แสงอุทัย
๕. เจ้าพระยาศรีธรรมวิไล
๖. พระยาศรีวิศิษฎ์วาจา

๑๖๒

LIRT

- ๗. นายสุวิชัย พันธุ์เกษมชัย
- ๘. ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช
- ๙. พระยาอรรถการีย์สุนทร

นั้น ที่ประชุมกรรมาธิการได้ลงมติเลือกข้าพเจ้าเป็นประธาน และตั้งนาย
 หยุต แสงอุทัยเป็นเลขานุการ กรรมาธิการคณะนี้ได้ประชุมพิจารณาณายกร่าง
 เปรียบเรียงบทบัญญัติธรรมนูญแล้วเสร็จแล้ว รวม ๓๗๗ มาตรา

ในการร่างรัฐธรรมนูญ คณะกรรมาธิการได้อาศัยมติของที่ประชุม
 สภาร่างรัฐธรรมนูญ ตามที่ได้ตกลงไปแล้วเป็นหลักพิจารณาด้วย ข้อใด
 อันที่ประชุมสภายังมิได้วินิจฉัยเด็ดขาดแต่มอบหมายให้ไปพิจารณาในที่
 กรรมาธิการก็ได้พิจารณาและยกยกร่างเสนอมารับด้วย อันเรื่องที่ตั้งอยู่ใน
 ระเบียบวาระประชุมของสภาในวันที่หยุดพักนั้น กรรมาธิการซึ่งเห็นอำนาจอ
 ยังเหลืออยู่น้อยสุด ฉะนั้นเพื่อให้การพิจารณาได้เป็นไปโดยรวดเร็ว กรรมา
 ธิการจึงได้พิจารณาและยกยกร่างเป็นบทมาตราเสนอมารับพร้อมกัน ส่วนร่าง
 พระราชบัญญัติ กรรมาธิการเห็นจำเป็นเรื่องที่จะพิจารณาภายหลังได้ จึง
 ได้ส่งเวลาไปใช้ในการร่างข้อบทและแนะนำเสนอต่อไปในเร็ววัน

การยกยกร่างรัฐธรรมนูญนี้ บทรัฐธรรมนูญเก่าที่ออกใช้ในปี ๒๔๗๕
 และฉบับต่อมาจนถึงฉบับชั่วคราวที่ใช้อยู่ในเวลานี้ บทใดที่ยังใช้ได้ตลอด
 จนถ้อยคำสำนวนก็ได้ยกมาพร้อมด้วย ส่วนที่เพิ่มเติมใหม่อันเป็นข้อสำคัญ
 ที่พึงยกขึ้นจากตัวก็คือ ในเรื่องสิทธิเสรีภาพและหน้าที่ของประชาชนชาวไทย
 แนวนโยบายของรัฐ สิทธิขั้นพื้นฐานของภูมิภาค และการขอประชุมในที่ในเรื่องที่
 เกี่ยวกับการแก้ไขรัฐธรรมนูญเฉพาะในข้อสำคัญ นอกจากนี้ได้พิจารณา
 เพิ่มเติมอีกในหลายๆ ไป เพื่อให้เหมาะสมกับกาลสมัย

กรรมาธิการได้ทำการยกยกร่างและตรวจพิจารณาแล้ว ๓ ครั้ง แต่ต
 กรรณีกัดด้วยเวลาอันน้อยและการกระทำอย่างรีบเร่งเพื่อให้ทันเดาเสนอต่อ
 สภา อาจมีข้อขาดตกบกพร่องบ้าง ทั้งนี้หวังว่าสมาชิกทั้งหลายจะโปรดอนุ
 ๒๕๖๑

ด้วยข้อเติมแก้ไขในข้อบทพร้อม คำหาความ เพื่อยุติร่างรัฐธรรมนูญ
ฉบับปรดตามทงปรารภ
ณ บัดนี้ กรรมาธิการ ขอเสนอ ร่างรัฐธรรมนูญ ดังกล่าวแต่ดคำขอ
คำเนินการต่อไป

ขอแสดงความนับถือของมา
ศรีธรรมวิเศษ

ร่าง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

หมวด ๓
บททั่วไป

มาตรา ๑ ประเทศไทยเป็นราชอาณาจักรอันหนึ่งอันเดียว จะแบ่ง
แยกไม่ได้

มาตรา ๒ ประเทศไทยมีการปกครองระบอบประชาธิปไตย
พระมหากษัตริย์เป็นประมุข

มาตรา ๓ อำนาจอธิปไตยมาจากปวงชนชาวไทย พระมหากษัตริย์
ผู้เป็นประมุขทรงใช้อำนาจนั้นแต่โดยบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๔ บุคคลย่อมได้มาจละเสียไปซึ่งสัญชาติไทย ตามบท
บัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยสัญชาติ

LIRT

๑๒๕๑/๓

หมวดที่ ๒๖

พระมหากษัตริย์

มาตรา ๕ องค์พระมหากษัตริย์ดำรงอยู่ในฐานะอันเป็นที่เคารพ
สักการะ ผู้ใดจะละเมิดมิได้

มาตรา ๖ ผู้ใดจะกล่าวหาหรือฟ้องร้อง พระมหากษัตริย์ในทางใด ๆ
มิได้

มาตรา ๗ พระมหากษัตริย์ทรงเป็นพุทธมามกะ และทรงเป็นอัคร-
ศาสนูปถัมภก

มาตรา ๘ พระมหากษัตริย์ทรงใช้อำนาจนิติบัญญัติทางรัฐสภา

มาตรา ๙ พระมหากษัตริย์ทรงใช้อำนาจบริหารทางคณะรัฐมนตรี

มาตรา ๑๐ พระมหากษัตริย์ทรงใช้อำนาจตุลาการทางศาล

มาตรา ๑๑ พระมหากษัตริย์ทรงดำรงตำแหน่งจอมทัพไทย ทรง
เป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุดแห่งกองทัพบก กองทัพเรือ และกองทัพอากาศ

มาตรา ๑๒ พระมหากษัตริย์ ทรงได้ซึ่งพระราชอำนาจที่จะสถาปนา
ฐานันดรศักดิ์ และพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์

มาตรา ๑๓ พระมหากษัตริย์ทรงเลือกและแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิเป็น
ประธานของคณะกรรมการหนึ่งและองคมนตรีอีกแปดคน ประกอบเป็นคณะองค-
มนตรี

คณะองคมนตรีมีหน้าที่ถวายความเห็นต่อ พระมหากษัตริย์ในพระราช
กรณีกิจทรงโปรดที่พระมหากษัตริย์ทรงไว้กษัตริย์ และมีหน้าที่อื่นตามที่บัญญัติ
ไว้ในรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๑๔ การเลือกและแต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิ การให้ตั้งองคมนตรี
พ้นจากตำแหน่งก็ดี ให้เป็นไปตามพระราชอำนาจด้วย

LIRT

ให้นายกรัฐมนตรี เป็นผู้ลงนามรับสนอง พระบรมราชโองการ แต่งตั้ง
ประธานของมนตรี หรือให้ประธานของมนตรีพ้นจากตำแหน่ง และให้ประธาน
ของมนตรีเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ แต่งตั้งของมนตรีอื่น หรือ
ให้ของมนตรีอื่นพ้นจากตำแหน่ง

มาตรา ๑๕ ของมนตรีทั้งไม่เป็นข้าราชการประจำ รัฐมนตรี
สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาผู้แทน หรือสมาชิกในพรรคการเมืองใดๆ

มาตรา ๑๖ ของมนตรีพ้นจากตำแหน่งเมื่อตาย ลาออก หรือมี
พระบรมราชโองการให้พ้นจากตำแหน่ง

มาตรา ๑๗ การแต่งตั้งและถอดถอนข้าราชการในพระองค์ ให้เป็น
ไปตามพระราชอัชฌาศัย และในกรณีใดที่มีพระบรมราชโองการแต่งตั้งหรือ
ถอดถอน ให้ของมนตรีเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ

มาตรา ๑๘ ในเมื่อพระมหากษัตริย์จะไม่ประทับอยู่ในราชอาณาจักร
หรือคือเหตุใดเหตุหนึ่งจะทรงบริหารพระราชภาระไม่ได้ จะใคร่แต่งตั้งผู้
ใดคนหนึ่งด้วยความเห็นชอบของรัฐสภาเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ และ
ให้ประธานรัฐสภาเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ

มาตรา ๑๙ ในกรณีที่พระมหากษัตริย์มิได้ทรงแต่งตั้งผู้สำเร็จราชการ
แทนพระองค์ตามความในมาตรา ๑๘ กذا ในกรณีที่พระมหากษัตริย์ไม่ดำรง
ทรงแต่งตั้งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ เพราะยังไม่ทรงบรรลุนิติภาวะ หรือ
เพราะเหตุอื่นใดกذا ใต้อนะของมนตรีเห็นชอบผู้ใดคนหนึ่งสมควรดำรง
ตำแหน่งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ด้วยรัฐสภาเพื่อขอความเห็นชอบ เมื่อ
รัฐสภาให้ความเห็นชอบแล้ว ก็ให้ประธานรัฐสภาประกาศในพระปรมาภิไธย
พระมหากษัตริย์แต่งตั้งผู้นั้นเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์

ในระหว่างที่ยังไม่มีประกาศแต่งตั้งผู้สำเร็จราชการ แทนพระองค์ตาม
มาตรานี้ ให้ประธานของมนตรีเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ไปพลางก่อน

LIART

ในระหว่างที่ประธานของคณะมนตรี เป็นผู้ ดำเนินราชการแทน พระองค์ท่าน
ความในวรรคก่อน ประธานของคณะมนตรีจะปฏิบัติหน้าที่ในฐานะเป็นประธาน
ของคณะมนตรีได้ ในกรณีเช่นว่านี้ ให้คณะของคณะมนตรีเลือกของคณะมนตรีคนหนึ่ง
ขึ้นทำกาารแทนประธานของคณะมนตรีชั่วคราว

มาตรา ๒๐ ก่อนเข้ารับหน้าที่ผู้ ดำเนินราชการแทนพระองค์ซึ่งได้รับ
การแต่งตั้งตามความในมาตรา ๑๘ หรือมาตรา ๑๘ วรรคแรก ต้องปฏิบัติตาม
ตนในที่ประชุมรัฐสภา ด้วยข้อบังคับต่อไปนี้

“ข้าพเจ้า (ชื่อผู้ปฏิบัติงาน) ขอปฏิบัติงานอย่าง จะซื่อสัตย์สุจริต
และจงรักภักดีต่อองค์พระมหากษัตริย์ (พระบรมนามาภิไธย) และจะปฏิบัติ
หน้าที่เพื่อประโยชน์ของประเทศและประชาชน ทั้งจะรักษาไว้และปฏิบัติ
ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย”

มาตรา ๒๑ การสืบราชสมบัติให้เป็นไปโดยนัยแห่งกฎมณเฑียร-
บาลว่าด้วยการสืบราชสันตติวงศ์ พระพุทธศักราช ๒๔๖๗ และประกอบ
ด้วยความเห็นชอบของรัฐสภา

การยก เด็กหรือ แก่ไขเพิ่มเติมกฎมณเฑียรบาลว่าด้วยการสืบ ราช-
สันตติวงศ์ พระพุทธศักราช ๒๔๖๗ จะกระทำมิได้

มาตรา ๒๒ พระมหากษัตริย์ทรง มรดก หน้าที่ภาวะเมื่อ พระชน มายุ
ครบฉับแปดมีบริบูรณ์

มาตรา ๒๓ ในกรณีที่ราชบัลลังก์หากว่างลง ให้คณะของคณะ
มนตรี พระนาม ผู้สืบราช สันตติวงศ์ ตามกฎมณเฑียรบาลว่าด้วยการ สืบราช-
สันตติวงศ์ พระพุทธศักราช ๒๔๖๗ คือรัฐสภาเพื่อขอความเห็นชอบ เมื่อ
รัฐสภาให้ความเห็นชอบแล้ว ให้ประธานรัฐสภาเชิญองค์ผู้สืบราช
สันตติวงศ์ขึ้นทรงราชย์เป็นพระมหากษัตริย์สืบไป แต่ให้ประธานรัฐสภา
ประกาศชื่อให้ประชาชนทราบ

๓๒๕/๔

ในระหว่างที่ยังไม่ประกาศองค์ ผู้สืบราชสันตติวงศ์ตามมาตรา ๓๑ ได้มีการแต่งตั้งผู้ใดเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ได้ตามความในมาตรา ๑๘ หรือมาตรา ๑๙ ก็ให้ผู้นั้นปฏิบัติหน้าที่ผู้สำเร็จราชการแทน พระ องค์ไป พดางก่อน แต่ถ้าไม่มีผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ดังกล่าว ก็ให้ประธานองคมนตรี เป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ไปพดางก่อน

ในกรณีที่ ประธาน องคมนตรีเป็นผู้ สำเร็จราชการแทน พระองค์ตาม ความในวรรคก่อน ให้นำบทบัญญัติ มาตรา ๑๘ วรรคสามมาใช้บังคับ

หมวดที่ ๓

สิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทย

มาตรา ๒๔ บุคคลไม่ว่าเพศกำเนิดหรือศาสนาใด ย่อมอยู่ใน ความคุ้มครองแห่งรัฐธรรมนูญเสมอกัน

มาตรา ๒๕ บุคคลย่อมเสมอภาคในกฎหมาย ฐานะศักดิ์ โดยกำเนิดก็ โดยแต่งตั้งก็ โดยประการอื่นใดก็ดี ไม่กระทำให้ เกิดเอกสิทธิ์อย่างใดเลย

มาตรา ๒๖ บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ ในการถือศาสนา นิกาย ของศาสนา หรือถ้อยคำนิยมในทางศาสนา และย่อมมีเสรีภาพในการปฏิบัติ พิธีกรรมตามความเชื่อถ้อยของตน เมื่อไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อหน้าที่ของพลเมือง และไม่เป็นภาระขัดขวางต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรม อันดีของประชาชน

ในการใช้เสรีภาพดังกล่าวในวรรคก่อน บุคคลย่อมได้รับความ คุ้มครองมิให้รัฐกระทำการใดๆ อันเป็นการรณรงค์หรือเดี่ยวประโยชน์ อันควร มีควรได้ เพราะเหตุที่ถือศาสนา นิกายของศาสนาหรือถ้อยคำนิยมในทางศาสนา หรือปฏิบัติพิธีกรรมตามความเชื่อถ้อยแตกต่างจากบุคคลอื่น

LIRT

มาตรา ๒๑ บุคคลจะไม่ต้องรับผิดชอบต่อ
การชนกฏหมายซึ่ง ใช้อำนาจในเวลาที่ กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและ กำหนด
โทษไว้และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่กำหนดไว้ในกฏหมายซึ่ง
ใช้อำนาจในเวลาที่กระทำความผิดมิได้

มาตรา ๒๒ ในคดีอาญา ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า ผู้ต้องหาหรือ
จำเลยไม่มีควมผิด

ก่อนที่จะมี คำพิพากษาค้นถึงที่สุดแสดงว่า บุคคลใดได้กระทำความผิด
จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้

คำขอประกันผู้ต้องหาหรือจำเลย ในคดีอาญา จะต้องได้รับการ
พิจารณาการไม่ให้ประกันด้วยเหตุที่มิบัญญัติไว้โดย เฉพาะ ในกฎหมาย
และจะต้องแจ้งเหตุที่ไม่ให้ประกันแก่ผู้ต้องหาหรือจำเลยทราบ

บุคคลผู้ถูกคุมขังหรือถูกจำคุก ย่อมจะมีสิทธิที่จะได้รับการเยี่ยม
ตามสมควร

มาตรา ๒๓ บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ ในร่างกาย

การจับกุมคุมขังหรือตรวจค้นตัวบุคคลไม่ว่ากรณีใด ๆ จะกระทำได้
ก็แต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย แต่ผู้ถูกจับกุมหรือถูก
ตรวจค้นจะต้องได้รับแจ้งเหตุพร้อมด้วยรายละเอียดตามสมควร ใน การที่ถูกจับ
กุมหรือถูกตรวจค้นโดยไม่ชัดแจ้ง และผู้ถูกคุมขังย่อมมีสิทธิที่จะพบและปรึกษา
ทนายความเป็นการเฉพาะตัวได้

ในกรณีที่การคุมขังตัวบุคคล ผู้ถูกคุมขังเองก็ดี พนักงาน
อัยการก็ดี บุคคลอื่นใดเพื่อประโยชน์ของผู้ถูกคุมขังก็ดี มีสิทธิร้องต่อ
ศาลท้องถิ่นซึ่งมีอำนาจพิจารณาคดีอาญาว่า การคุมขังเป็นการมิชอบด้วยกฎ-
หมาย เพิกถอนการคุมขังนั้น ให้ศาลดำเนินการ ได้ส่งฝ่ายเดียวโดยด่วน
ถ้าเห็นว่าควรร้องนั้นผู้คุม ขังที่มีอำนาจสั่งผู้คุมขังให้นำตัวผู้ถูกคุมขังมา

ประชาชนที่จะใช้ที่สาธารณะ หรือเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยในระหว่างเวลาที่ประเทศอยู่ในภาวะการรบหรือการสงคราม ในระหว่างเวลาที่พระบรมราชโองการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน หรือในระหว่างเวลาที่มีการใช้กฎอัยการศึก

มาตรา ๓๖ บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในการรวมกันเป็นสมาคม เมื่อมีวัตถุประสงค์ไม่เป็นการฝ่าฝืนกฎหมาย

การจัดตั้งและการดำเนินการของสมาคมย่อมเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

มาตรา ๓๗ บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในการรวมกันเป็นพรรคการเมือง เพื่อดำเนินการในทางการเมืองโดยวิถีทางประชาธิปไตย และไม่จัดระเบียบพรรคประชาธิปไตย ตามรัฐธรรมนูญ

บทบัญญัติแห่งกฎหมายที่เกี่ยวกับ ส.มาคมจะนำมาใช้บังคับแก่พรรคการเมืองมิได้

มาตรา ๓๘ บุคคลย่อมมีเสรีภาพ ในการสื่อสาร ถึงกัน โดยทางไปรษณีย์หรือทางอื่นที่ชอบด้วยกฎหมาย

การตรวจ การกักหรือการเปิดเผยจดหมาย โทรเลข โทรศัพท์ หรือสิ่งสื่อสารอื่นใดที่บุคคลมีติดต่อกัน จะกระทำได้แต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอภาคในการใช้ การสื่อสาร ที่จัดไว้เป็นบริการสาธารณะ

มาตรา ๓๙ บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ ในการเลือกถิ่นที่อยู่ภายในราชอาณาจักรและในการประกอบอาชีพ

๑๒๕๑/๘

การจำกัดเสรีภาพเช่นว่านี้ จะกระทำได้แต่โดยบทบัญญัติแห่ง
กฎหมายเฉพาะเพื่อความปลอดภัยของประเทศ เศรษฐกิจแห่งชาติหรือ
สวัสดิภาพของประชาชน หรือเพื่อรักษาความสัมพันธ์ในครอบครัว

การเนรเทศบุคคลผู้มีสัญชาติไทยออกนอกราชอาณาจักร จะกระทำ
มิได้

มาตรา ๔๐ บุคคลคนเดียว หรือหลายคน ร่วมกัน ย่อมมีสิทธิเช่น
เรื่องราวร้องทุกข์ภายในใจตน และวิธีการตามกฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๔๑ สิทธิของบุคคลในครอบครัว ย่อมได้รับความคุ้มครอง

มาตรา ๔๒ สิทธิของบุคคลที่จะฟ้องหน่วยงานราชการซึ่งเป็นนิติบุคคล
ให้รับผิดชอบต่อการกระทำของเจ้าพนักงาน ในฐานะเสมือนเป็นตำรวจหรือนาย
จ้าง ย่อมได้รับความคุ้มครอง

มาตรา ๔๓ บุคคลซึ่งเป็นทหาร ตำรวจ ข้าราชการประจำ และ
พนักงานเทศบาลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ เช่นเดียวกับประชา
ชนพลเมือง เว้นแต่ในส่วนที่เกี่ยวกับการเมืองตามที่จำกัดโดยเฉพาะใน
กฎหมาย หรือกฎหรือข้อบังคับที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามกฎหมาย

หมวด ๔

หน้าที่ของชนชาวไทย

มาตรา ๔๔ บุคคลมีหน้าที่ของกันประเทศ

มาตรา ๔๕ บุคคลมีหน้าที่รับราชการทหารตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๔๖ บุคคลมีหน้าที่ รักษาไว้ ซึ่งการ ปกครอง ระบอบประชา
ธิปไตยตามรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๔๗ บุคคลมีหน้าที่เคารพกฎหมาย

LIRT

มาตรา ๕๘ ในการใช้สิทธิออกตั้ง บุคคลมีหน้าที่ต้องกระทำโดย
สุจริตและมุ่งถึงประโยชน์ส่วนรวม

มาตรา ๕๙ บุคคลมีหน้าที่เสียภาษีอากรตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๕๐ บุคคลมีหน้าที่ช่วยเหลือราชการตามที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๕๑ บุคคลมีหน้าที่รับการศึกษาอบรม ชั้นประถมศึกษา
ในเงินเดือนและวิธีการตามกฎหมายบัญญัติ

หมวด ๕

แนวนโยบายแห่งรัฐ

มาตรา ๕๒ บทบัญญัติในหมวดนี้มีไว้เพื่อเป็นแนวทางสำหรับการ
ตรากฎหมายและการบริหารราชการตามนโยบายดังกล่าวนี้ได้ และไม่ก่อให้เกิด
สิทธิในการฟ้องร้องรัฐ

มาตรา ๕๓ รัฐจะตั้งรักษาไว้ซึ่งเอกราช

มาตรา ๕๔ รัฐพึงส่งเสริมสัมพันธไมตรีกับนานาประเทศ และถือ
หลักเสมอภาคในการปฏิบัติต่อกัน

มาตรา ๕๕ รัฐพึงร่วมมือกับนานาประเทศ ในการรักษาความยุติ
ธรรมระหว่างประเทศ และคงสันติสุขของโลก

มาตรา ๕๖ กาลังทหาร พึงมีโดยเหมาะสม แก่ความจำเป็นสำหรับ
รักษาเอกราช

มาตรา ๕๗ กองทัพบก กองทัพเรือ กองทัพอากาศ เป็นของ
ชาติ อยู่ในบังคับบัญชาสูงสุดของพระมหากษัตริย์ ไม่ขึ้นต่อเอกชน คณะ
บุคคลหรือพรรคการเมืองใด

มาตรา ๕๘ การใช้กำลังทหารอื่นจะพึงใช้ได้เพื่อ การรบหรือการสงครามหรือเพื่อปราบปรามการจลาจลนั้น จะกระทำได้ก็แต่โดยกระแสนะบรรพราชโองการ แต่บทบัญญัตินี้ไม่กระทบกระทั่งการใช้กำลังทหารในกรณีที่ประกาศใช้กฎอัยการศึกตามกฎหมายว่าด้วยกฎอัยการศึก

มาตรา ๕๘ เอกราชก็ดี คณะบุคคลก็ดี พรรคการเมืองก็ดี จะใช้กำลังทหารไม่ว่าโดยตรงหรือโดยทางอ้อมเป็นเครื่องขัดขวางการเมืองมิได้ ทหารประจำการจะเป็นสมาชิกหรือเจ้าหน้าที่ในพรรคการเมือง หรือแสดงการฝักใฝ่ในพรรคการเมืองใดๆ มิได้

มาตรา ๖๐ การศึกษาอบรมพึงมีจุดประสงค์ ที่จะให้ ชาว ไทย เป็นพลเมืองดี มีร่างกายแข็งแรงและอนามัยสมบูรณ์ มีความรู้ความสามารถที่จะประกอบอาชีพ และมีจิตใจเป็นนักประชาธิปไตย

มาตรา ๖๑ รัฐพึงส่งเสริมและบำรุงการศึกษาอบรม

การจัดระบบการศึกษาอบรมเป็นหน้าที่ของรัฐโดยเฉพาะ สถานศึกษาทั้งปวงย่อมอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของรัฐ

การศึกษาอบรมชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษา รัฐพึงจัดให้อยู่ในระดับเดียวกัน ไม่ว่าการศึกษาอบรมนั้นจะได้จัดขึ้นโดยรัฐ เทศบาลหรือเอกชน

การศึกษาอบรมชั้นอุดมศึกษา รัฐพึงจัดกรให้สถานศึกษาดำเนินการจัดการของตนเองได้ภายในขอบเขตที่กฎหมายบัญญัติ

มาตรา ๖๒ การศึกษาอบรมชั้นประถมศึกษาในสถานศึกษาของรัฐและของเทศบาลจะต้องจัดให้โดยไม่มีค่านักเรียน

มาตรา ๖๓ รัฐพึงสนับสนุนการค้นคว้าในทางศิลปกรรมและวิทยาศาสตร์

มาตรา ๖๔ รัฐพึงรักษาไว้ซึ่งวัฒนธรรมประจำชาติ แต่ต้องไม่กระทำโดยวิธีการอันเป็นการบังคับบีบบังคับบุคคล

๑๒๕๑/๑๒

มาตรา ๖๕ รัฐพึงบำรุงรักษาสถานที่และวัตถุอันมีค่าในทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมและศิลปกรรม และป้องกันมิให้มีการส่งวัตถุเช่นนั้น ออกนอกราชอาณาจักร

มาตรา ๖๖ การวีรเิมทางเศรษฐกิจ ด่วนเอกชนย่อมเป็นไปโดยเสรี แต่ทั้งนี้จะต้องไม่ เป็นการ ขัดแย้งกับการประกอบ กิจการอัน มีลักษณะเป็นสา-
ธารณูปโภค และจะต้องไม่เป็นการบั่นทอนมนุษยธรรม ความมั่นคงของ
สังคมหรือเสรีภาพของบุคคล

การประกอบกิจการอันมีลักษณะเป็นสาธารณูปโภค รัฐพึงจัดให้
ประสานกันกับการดำเนินกิจการทางเศรษฐกิจด่วนเอกชน ในทางที่จะเป็น
ประโยชน์แก่ประชาชนเป็นส่วนใหญ่

กิจการอันเป็นการผูกขาดตัวต่อกันที่ การประกอบกิจการอันมี
ลักษณะเป็นสาธารณูปโภคโดยเอกชนก็ดี จะกระทำได้ก็แต่โดยอาศัยอำนาจ
ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

มาตรา ๖๗ รัฐพึงส่งเสริมและบำรุงการประกอบกิจการเพื่อเพิ่ม-
ผลิตผลทั้งในทางปริมาณและคุณภาพ และจะต้องสนับสนุนการสหกรณ์
เพื่อผลเช่นนั้นด้วย

มาตรา ๖๘ รัฐพึงสนับสนุนการค้าและการประกอบการผลิต ทั้ง
ในการกสิกรรมและอุตสาหกรรมของเอกชน

มาตรา ๖๙ รัฐพึงจัดการตามควรเพื่อมิให้มีการใช้แรงงานเด็กเกิน
กว่าสภาพแห่งร่างกายของเด็ก

มาตรา ๗๐ รัฐพึงส่งเสริมการค้าขายระหว่าง ประเทศถึงการมารดา
และทารกสงเคราะห์

การป้องกันและปราบโรคระบาด รัฐจะต้องกระทำให้แก่ประชาชน
โดยไม่คิดมูลค่า

LIRT

๑๒๕๓/๑๗

หมวดที่ ๒

อำนาจนิติบัญญัติ

ส่วนที่ ๓

บททั่วไป

มาตรา ๑๑ รัฐสภาประกอบด้วยวุฒิสภาและสภาผู้แทน
รัฐสภาจะประชุมร่วมกันหรือแยกกัน ย่อมเป็นไปตามบทบัญญัติ
แห่งรัฐธรรมนูญนี้

ประธานวุฒิสภาเป็นประธานรัฐสภา ประธานสภาผู้แทนเป็นรอง
ประธานรัฐสภา

มาตรา ๑๒ ร่างพระราชบัญญัติจะตราขึ้นเป็นกฎหมายได้ก็ต่อโดย
คำแนะนำและยินยอมของรัฐสภา

มาตรา ๑๓ ร่างพระราชบัญญัติซึ่งได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา
แล้ว ให้นายกรัฐมนตรีนำขึ้นสู่ทูลเกล้าฯ ถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรงลงพระ
ปรมาภิไธย และเมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้ใช้บังคับเป็น
กฎหมายได้

มาตรา ๑๔ ร่างพระราชบัญญัติใดพระมหากษัตริย์ไม่ทรงเห็นชอบ
ด้วย และพระราชทานคืนมายังรัฐสภา หรือมิได้พระราชทานคืนมาภายใน
เก้าสิบวัน รัฐสภาจะต้องปรึกษาร่างพระราชบัญญัตินั้นใหม่ ถ้ารัฐสภาตง
มกั ยืนยันตามเดิมด้วย คะแนนเสียงไม่ต่ำกว่าสองใน สามของ จำนวนสมาชิก
ทั้งหมดของทั้งสองสภาแล้ว ให้นายกรัฐมนตรีนำร่างพระราชบัญญัตินั้นขึ้น
สู่ทูลเกล้าฯ ถวายอีกครั้งหนึ่ง เมื่อพระมหากษัตริย์มิได้ทรงลงพระปรมาภิไธย

LIRT

Legislative Institutional Repository of Thailand

พระราชทานลงมาภายในสามสิบวัน ก็ให้นำพระราชบัญญัตินั้นประกาศในราชกิจจานุเบกษาใช้บังคับเป็นกฎหมายได้ เสมือนหนึ่งว่าพระมหากษัตริย์ได้ทรงลงพระปรมาภิไธยแล้ว

มาตรา ๑๕ บุคคลจะเป็น สมาชิกวุฒิสภาและ สมาชิกสภาผู้แทนในขณะเดียวกันมิได้

มาตรา ๑๖ สมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนจะเป็นข้าราชการประจำมิได้

มาตรา ๑๗ สมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทน

(๓) ต้องไม่รับตำแหน่งหรือหน้าที่ใดจากรัฐ หน่วยงานราชการของรัฐ หรือหน่วยงานใดๆ ที่อยู่ในบังคับบัญชาของรัฐ โดยมีประโยชน์ตอบแทน หรือดำรงอยู่ซึ่งตำแหน่งหน้าที่เช่นนั้น ทั้งนี้ นอกจากตำแหน่งรัฐมนตรีเลขาธิการรัฐมนตรีหรือผู้ช่วยเลขาธิการรัฐมนตรี หรือตำแหน่งรัฐมนตรีต้องดำรงโดยบทบัญญัติแห่งกฎหมาย หรือตำแหน่งที่รัฐสภา วุฒิสภาหรือสภาผู้แทนเป็นผู้แต่งตั้ง หรือตำแหน่งหรือหน้าที่เป็นผู้สอนในมหาวิทยาลัย หรือสถานศึกษาชั้นอุดมศึกษาอื่น

(๒) ต้องไม่เป็นผู้ศรัทธา กรรมกร ที่ปรึกษา ตัวแทน หรือตุลาการของห้างหุ้นส่วน หรือบริษัท ที่รัฐหรือ หน่วยงานราชการของรัฐเป็นผู้ถือหุ้น หรือถือหุ้นมากกว่าร้อยละห้าสิบของทุนหรือจำนวนหุ้นทั้งสิ้น

(๑) ต้องไม่รับสัมปทานจากรัฐหรือหน่วยงานราชการของรัฐ หรือคงถือไว้ซึ่งสัมปทานนั้น หรือเป็นผู้สัญญากับรัฐหรือหน่วยงานราชการของรัฐ อันมีลักษณะเป็นการผูกขาดคัดค้าน ทั้งนี้ ไม่ว่าโดยตรงหรือโดยทางอ้อม

(๔) ต้องไม่รับเงินหรือ ประโยชน์ใดๆ จากรัฐ หรือหน่วยงานราชการของรัฐเป็นพิเศษนอกเหนือไป จากที่รัฐ หรือหน่วยงาน ราชการของรัฐปฏิบัติกับบุคคลอื่น ในธุรกิจการงานตามปกติ และนอกจากเงินหรือประโยชน์พึง

ได้รับในฐานะเป็นสมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทน หรือในฐานะที่ได้ปฏิบัติงานในตำแหน่งที่ดำรงได้โดยไม่ต้องห้ามตามมาตรา

บทบัญญัติ มาตรา นี้มิให้ใช้บังคับ ในกรณีที่สมาชิกวุฒิสภา หรือสมาชิกสภาผู้แทนรับเบียดหัวดี บำเหน็จ บำนาญ หรือเงินมีพระบรมวงศานุวงศ์ หรือเงินอื่นใดที่คงจ่ายตามข้อผูกพัน ซึ่งมีระบุให้จ่ายในงบประมาณแผ่นดินประจำปี และมีให้ใช้บังคับในกรณีที่สมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนรับหรือดำรงอยู่ซึ่งตำแหน่งกรรมการหรือกรรมาธิการที่มีประโยชน์ตอบแทนตามอัตราที่กำหนดโดยกฎหมายหรือโดยพระราชกฤษฎีกา

มาตรา ๑๘ สมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนไม่น้อยกว่าห้าคน มีสิทธิเข้าหรือร้องต่อประธานสภาที่ตนเป็นสมาชิกว่า สมาชิกภาพของสมาชิกแห่งสภานั้น คนใดคนหนึ่งสิ้นสุดลงตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญนี้ และให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับคำร้อง ส่งคำร้องนั้นไปยังคณะตุลาการรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัย

คำวินิจฉัยของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญให้ถือเป็นเด็ดขาด และให้คณะตุลาการรัฐธรรมนูญแจ้งคำวินิจฉัยนั้นไปยัง ประธานแห่ง สภาที่ได้รับคำร้องตั้งกล่าวในวาระแรก

คำวินิจฉัยของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญว่า สมาชิกภาพของสมาชิกคนใดคนหนึ่งสิ้นสุดลง ย่อมไม่กระทบกระเทือนกิจการที่สมาชิกคนนั้นได้กระทำไป ในหน้าที่สมาชิกก่อนที่ประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกได้รับแจ้งคำวินิจฉัย

ส่วนที่ ๒๑

วุฒิสภา

มาตรา ๑๙ วุฒิสภาประกอบด้วยสมาชิกมีจำนวนหนึ่งร้อยคน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงเลือกและแต่งตั้งจากผู้มีคุณสมบัติครบถ้วนดังต่อไปนี้

สมาชิกเห็น และมีอายุไม่ต่ำกว่าสี่สิบปีบริบูรณ์ ซึ่งทรงพระราชดำริเห็นว่า ผู้ทรงคุณวุฒิโดยมีค่านิยมความชำนาญในวิชาการหรือกิจการต่าง ๆ อันจะ มีประโยชน์แก่การปกครองแผ่นดิน

ให้ประธานองคมนตรีเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการแต่งตั้งสมาชิกวุฒิสภา

มาตรา ๙๐ สมาชิกภาพแห่งวุฒิสภามีกำหนดเวลาคราวละหกปีนับตั้งแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง และเพราะในวาระเริ่มแรกเมื่อคราวกำหนดสมาชิกใหม่การเปลี่ยนสมาชิกเป็นจำนวนกึ่งหนึ่งโดยวิธีจับสลาก

พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจที่จะเลือกและแต่งตั้งผู้ชดเชยตามวาระเป็นสมาชิกถัดไป

มาตรา ๙๑ สมาชิกภาพแห่งสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลงเมื่อ

(๑) ถึงคราวชดเชยตามวาระ

(๒) ตาย

(๓) ลาออก

(๔) กระทำการอันขัดห้ามตามมาตรา ๙๗

(๕) มีลักษณะต้องห้ามบัญญัติไว้ในมาตรา ๙๖ (๑) (๒) (๓)

และ (๔) และมาตรา ๙๐ (๑) (๒) และ (๓)

(๖) ถูกจำคุกโดยคำพิพากษาโทษจำคุก เว้นแต่ในความผิดอันได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดที่เป็นเหตุโทษ หรือความผิดที่กำหนดโทษชนิดโทษ

มาตรา ๙๒ ถ้าตำแหน่ง สมาชิกวุฒิสภาว่างลง เพราะเหตุอื่นนอกจากถึงคราวชดเชยตามวาระ พระมหากษัตริย์จะไว้ซึ่งเลือกและแต่งตั้งบุคคลที่มีลักษณะต้องห้ามบัญญัติไว้ในมาตรา ๙๖ ไว้ทำหน้าที่สมาชิกแทน สมาชิกซึ่งเข้ามาแทนนั้นย่อมอยู่ในตำแหน่งได้เพียงเท่าที่กำหนดเวลาของผู้นั้นคนหนึ่ง

LIRT

๓๒๕๓/๑๗

ให้นำความในมาตรา ๘๑ วรรคสองมาใช้บังคับแก่การแต่งตั้งสมาชิก
ผู้มีสภาพความความในมาตรา

ส่วนที่ ๓

สภาผู้แทน

มาตรา ๘๓ สภาผู้แทนประกอบด้วยสมาชิกซึ่งราษฎรเลือกตั้ง มี
จำนวนตามเกณฑ์บัญญัติไว้ในมาตรา ๘๔

การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนให้ใช้วิธีลงคะแนน ออกเสียง โดยตรง
และลับ และวิธีรวมเขตจังหวัด

มาตรา ๘๔ การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนให้ถือเกณฑ์จำนวน
ราษฎรแต่ละจังหวัดตามผลสำรวจสำมะโนครัวครั้งสุดท้าย หนังสือพิมพ์
คือสมาชิกสภาผู้แทนหนึ่งคน ถ้าจังหวัดใดมีราษฎรไม่ถึงหนึ่งแสนห้าหมื่นคน
ก็ให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนในจังหวัดนั้นได้หนึ่งคน ถ้าจังหวัดใด
มีจำนวนราษฎรเกินกว่าหนึ่งแสนห้าหมื่นคน ก็ให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภา
ผู้แทนเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งคน ต่อจำนวนราษฎรทุกหนึ่งแสนห้าหมื่นคน เกษของ
หนึ่งแสนห้าหมื่นถ้าถึงเจ็ดหมื่นห้าพันหรือมากกว่านั้น ให้นับเป็นหนึ่งแสนห้า
หมื่น

มาตรา ๘๕ บุคคลผู้มีคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๘๖ และ
ไม่เป็นบุคคลต้องห้ามตามมาตรา ๘๗ ย่อมมีสิทธิเลือกตั้ง

มาตรา ๘๖ ผู้มีสิทธิเลือกตั้งต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

(๑) มีสัญชาติเป็นไทยตามกฎหมาย แต่บุคคลผู้มีสัญชาติไทย
ซึ่งบิดาเป็นคนต่างด้าวก็ดี บุคคลผู้ได้สัญชาติไทยโดยการแปลงชาติก็ดี ต้อง
มีคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน
ออกด้วย

LIRT

Legislative Institutional Repository of Thailand

(๒) มีอายุไม่ต่ำกว่าห้าสิบปีบริบูรณ์ ในวันแรกแห่งระยะเวลาซึ่งกำหนดให้มีการเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญ ในพระราชกฤษฎีกา

มาตรา ๘๗ บุคคลผู้มั่งคั่งจะต้องไปในวันเลือกตั้ง เป็นบุคคลที่ต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิเลือกตั้ง คือ

- (๑) บุคคลวิกลจริต หรือจิตตผกเพี้ยนไม่สมบูรณ์
- (๒) คนหูหนวกและเป็นใบ้ซึ่งไม่สามารถอ่านและเขียนหนังสือได้
- (๓) ภิกษุ สามเณร นักพรตหรืออนาคถ
- (๔) ผู้ต้องคุมขังอยู่โดยหมายของศาล
- (๕) ผู้อยู่ในระหว่างถูกเพิกถอนสิทธิการเลือกตั้งโดยคำพิพากษา

มาตรา ๘๘ บุคคลผู้มีสิทธิเลือกตั้งตามมาตรา ๘๕ และมีคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๘๗ ทั้งไม่เป็นบุคคลต้องห้าม ตามมาตรา ๘๗ ย่อมมีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทน แต่ความในมาตรา ๘๗ (๔) มิให้นำมาใช้บังคับ

มาตรา ๘๙ ผู้สมัครรับเลือกตั้งต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

(๑) มีอายุไม่ต่ำกว่าสามสิบปีบริบูรณ์ ในวันแรกแห่งระยะเวลาซึ่งกำหนดให้มีการเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญ ในพระราชกฤษฎีกา

(๒) มีความรู้ไม่ต่ำกว่าประโยคประถมศึกษา ตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ หรือมีความรู้ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการรับรองเทียบได้ไม่ต่ำกว่านั้น

มาตรา ๙๐ บุคคลผู้มั่งคั่งจะต้องไปเป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้ง คือ

- (๑) ผู้ศึกษาเพื่อ ตติให้โทษ
- (๒) คนตาบอดทั้งสองข้าง
- (๓) บุคคลล้มละลายซึ่งศาลยังไม่สั่งให้พ้นจากคดี

LIRT

(๔) ผู้ถูกจำกัดโดยคำพิพากษาไทยจำกัด เว้นแต่ในกรณีที่
อื่นได้กระทำโดยประมาท หรือจากความผิดที่เป็นเหตุโทษ หรือจากความผิดที่มี
กำหนดโทษชนิดที่โทษ

(๕) ผู้เคยต้องคำพิพากษาให้จำคุกตั้งแต่สองปีขึ้นไปโดยได้พ้นโทษ
มาแล้วไม่ถึงห้าปี ในอันเลือกคดี เว้นแต่ให้ ความผิดอื่นได้กระทำโดย
ประมาท

(๖) ข้าราชการประจำ หรือบุคคลซึ่งเคยเป็นข้าราชการประจำมา
แล้ว และได้ออกจากตำแหน่งราชการประจำมายังไม่พ้นหนึ่งปี ในอันเลือกคดี

มาตรา ๕๑ ภายใต้บังคับบทบัญญัติรัฐธรรมนูญนี้ หลักเกณฑ์และ
วิธีการเลือกตั้งให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน

มาตรา ๕๒ อายุ ของผู้แทน มีกำหนด คราวละสี่ปี นับ แต่ วันที่เปิด
สมัยประชุมครั้งแรกหลังจากมีการเลือกตั้งทั่วไป

มาตรา ๕๓ พระมหากษัตริย์ทรงไว้ ซึ่งพระราชอำนาจ ที่จะยุบสภาผู้
แทน เพื่อให้ราษฎรเลือกตั้งสมาชิกใหม่

การยุบสภาผู้แทนให้กระทำโดยพระราชกฤษฎีกา ซึ่งต้องกำหนด
เวลาให้เลือกตั้งสมาชิกใหม่ภายในเก้าสิบวัน

การยุบสภาผู้แทนจะกระทำได้เพียงครั้งเดียวในเหตุการณ์เดียวกัน

มาตรา ๕๔ สมาชิกสภาของสมาชิกสภาผู้แทนสิ้นสุดลงเมื่อ

(๑) ถึงคราวออกตามอายุของสภาผู้แทนหรือยุบสภาผู้แทน

(๒) ตาย

(๓) ลาออก

(๔) กระทำการอันขัดข้องห้ามตามมาตรา ๗๗

(๕) มีลักษณะต้องห้ามตามบทบัญญัติไว้ในมาตรา ๗๗ (๑) (๒) (๓)

และ (๔) และมาตรา ๗๐ (๑) (๒) และ (๓)

LIRT

(๕) ถูกจำคุกโดยคำพิพากษาโทษจำคุก เว้นแต่ความผิดซึ่งนับได้
กระทำโดยประมาท หรือความผิดกึ่งในโทษ หรือความผิดที่มิกำหนด
โทษชั้นสุดท้าย

มาตรา ๕๕ ตำแหน่งสมาชิกว่างลง เพราะเหตุอื่น นอกจาก
ตรวจออกตามอายุของสภาผู้แทน หรือเมื่อมีการยุบสภาผู้แทน ให้มีการเลือก
ตั้งสมาชิกขึ้นแทนภายในกำหนดเวลาเก้าสิบวัน เว้นแต่อายุของสภาผู้แทนจะ
เหลือไม่ถึงหนึ่งร้อยแปดสิบวัน

สมาชิกซึ่งเข้ามาแทนนั้นย่อมอยู่ในตำแหน่งได้เท่าที่อายุของสภาที่
เหลืออยู่

ส่วนที่ ๔

บทที่ใช้แก่สภาทั้งสอง

มาตรา ๕๖ สมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนย่อมเป็นผู้แทน
ปวงชนชาวไทย ไม่อยู่ในความผูกมัดแห่งอาณัติมอบหมายใดๆ และต้อง
ปฏิบัติหน้าที่ตามความเห็นของตนโดยบริสุทธิ์ใจเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ของ
ปวงชนชาวไทย

มาตรา ๕๗ ก่อนเข้ารับหน้าที่ สมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทน
ต้องปฏิญาณตนในที่ประชุมแห่งสภาของตนเป็นสมาชิกด้วยถ้อยคำดังต่อไปนี้
“ข้าพเจ้า (ชื่อผู้ปฏิญาณ) ขอปฏิญาณว่า จะปฏิบัติหน้าที่ตาม
ความเห็นของข้าพเจ้าโดยบริสุทธิ์ใจ เพื่อประโยชน์ส่วนรวม ของปวงชน
ชาวไทย ทั้งจะรักษาไว้และปฏิบัติตามซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย”

LIRT

มาตรา ๕๗ ผู้มีอำนาจและสมาชิกผู้แทน แต่ละสภามีอำนาจเรียกคนหนึ่ง และร้องประธานสภาคนหนึ่ง ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งจากสมาชิกแห่งสภานั้น ๆ ความผิดของสภา

มาตรา ๕๘ ประธานและรองประธานผู้มีสภา ความเท่าเทียมเป็นสมาชิกผู้มีสภา ย่อมอยู่ในตำแหน่งจนถึงเวลาที่มีการเปลี่ยนสมาชิกทั้งหนึ่ง ประธานและรองประธานสภาผู้แทน ความเท่าเทียมเป็นสมาชิกสภาผู้แทน ย่อมอยู่ในตำแหน่งตลอดอายุของสภา

มาตรา ๑๐๐ ประธานผู้มีสภาและประธานสภาผู้แทนมีหน้าที่ดำเนินกิจการของสภานั้น ให้เป็นไปตามระเบียบ รองประธานมีหน้าที่ทำกิจการแทนประธานเมื่อประธานไม่อยู่ หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้

มาตรา ๑๐๑ ในเมื่อประธานและรองประธานแห่งผู้มีสภาหรือสภาผู้แทนไม่อยู่ในที่ประชุม ให้สมาชิกแห่งสภานั้น ๆ เลือก ตั้งกันขึ้นเองเป็นประธานในคราวประชุมนั้น

มาตรา ๑๐๒ การประชุมผู้มีสภาที่ การประชุมสภาผู้แทนก็ต้องมีสมาชิกประชุมไม่ต่ำกว่าหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม

มาตรา ๑๐๓ การลงมติฉันทินิจฉัยข้อปรึกษา ให้ถือเอาเสียงข้างมากเป็นประมาณ เว้นแต่เรื่องซึ่งบัญญัติไว้เป็นพิเศษในรัฐธรรมนูญ สมาชิกคนหนึ่งย่อมมีเสียงหนึ่ง ในการลงคะแนน ตามจำนวนเสียงลงคะแนนเท่ากัน ให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นได้อีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

มาตรา ๑๐๔ ในที่ประชุมผู้มีสภาที่ ที่ประชุมสภาผู้แทนที่ที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภาที่ สมาชิกผู้ใดจะกล่าวต่อด้วยคำใด ๆ ในทางแสดงข้อเท็จจริง หรือแสดงความคิดเห็นหรือออกเสียงลงคะแนน ย่อมเป็นเอกสิทธิ์โดยเด็ดขาด ผู้ใดจะนำไปเป็นเหตุฟ้องร้องกล่าวต่อสมาชิกผู้หนึ่งในทางใดมิได้

เอกอัครราชทูตไปตั้งผู้พิมพ์และผู้โฆษณารายงานการประชุม โดยคำสั่งของสภา และผู้พิมพ์และผู้โฆษณารายงานดังกล่าว หรือแสดงความคิดเห็นในที่ประชุมด้วย

มาตรา ๑๐๕ สมัยประชุมของวุฒิสภาและสภาผู้แทน ย่อมเริ่มต้นและสิ้นสุดลงพร้อมกัน

มาตรา ๑๐๖ ในระหว่างที่สภาผู้แทนถูกยุบ จะมีการประชุมวุฒิสภา มิได้

มาตรา ๑๐๗ ในบทหนึ่งให้มีสมัยประชุมสามัญของสภาทั้งสองสมัยหนึ่งหรือหลายสมัยแต่สภาผู้แทนจะกำหนด การประชุมครั้งแรกต้องกำหนดให้สมาชิกได้มาประชุมภายในสามสิบวัน นับแต่วันสุดท้ายแห่งระยะเวลาซึ่งกำหนดให้มีการเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญในพระราชกฤษฎีกา

วันเริ่มสมัยประชุมสามัญประจำปี ให้สภาผู้แทนเป็นผู้กำหนด

มาตรา ๑๐๘ สมัยประชุมสามัญสมัยหนึ่ง ๆ ให้มีกำหนดเวลาเก้าสิบวัน แต่พระมหากษัตริย์จะโปรดเกล้าฯ ให้ขยายเวลาออกไปก็ได้ ในระหว่างเวลาดังกล่าวในวาระก่อน จะโปรดเกล้าฯ ให้มีประชุมก็ได้

มาตรา ๑๐๙ พระมหากษัตริย์ทรงเรียกประชุมวุฒิสภาและสภาผู้แทนทรงเปิดและปิดประชุม

พระมหากษัตริย์จะเสด็จพระราชดำเนิน มาทำพิธีเปิดประชุมด้วยพระองค์เอง หรือจะโปรดเกล้าฯ ให้รัชทายาทซึ่งบรรลุนิติภาวะแล้วหรือผู้ใดคนหนึ่งมาทำพิธีแทนพระองค์ก็ได้

มาตรา ๑๑๐ เมื่อมีความจำเป็นเพื่อประโยชน์แห่งรัฐ พระมหากษัตริย์จะทรงเรียกประชุมสภาทั้งสองเป็นการประชุมสมัยวิสามัญก็ได้

มาตรา ๑๑๑ สมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนทั้งสองส่วนรวมกัน หรือสมาชิกแต่ละสภา ไม่ต่างว่าหนึ่งในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมด

LIRT

ของทั้งสองสภา มีสิทธิเข้าชื่อร้องขอให้นำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงเรียกประชุมทั้งสองสภาทั้งเป็นการประชุมสามัญหรือสามัญก็ได้

คำร้องขอดังกล่าวในวรรคก่อน ถ้าเป็นของสมาชิกทั้งสองสภาใดก็ได้ยื่นต่อประธานแห่งสภานั้น ถ้าเป็นของสมาชิกทั้งสองสภาใดก็ยื่นต่อประธานวุฒิสภา

ให้ประธานแห่งสภาที่ได้รับคำร้องขอ นำความกราบบังคมทูลแด่รับสนองพระบรมราชโองการ

มาตรา ๓๑๒ การเรียกประชุม การขยายเวลาประชุม และการปิดประชุมสภาทั้งสองให้กระทำโดยพระราชกฤษฎีกา

มาตรา ๓๑๓ ในระหว่างสมัยประชุม ห้ามมิให้จับหรือคุมขังหรือหมายเรียกตัวสมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทน หรือทำการสอบสวนในฐานที่สมาชิกผู้นั้น เป็นผู้ต้องหาในคดีอาญา เว้นแต่ในกรณีที่ได้รับอนุญาตจากสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกหรือในกรณีที่มาในขณะกระทำความผิด

ในกรณีที่มีการจับสมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทน ในขณะกระทำความผิด ประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกอาจสั่งปล่อยผู้ถูกจับให้พ้นจากการคุมขังได้

มาตรา ๓๑๔ ในกรณีที่มีการฟ้อง สมาชิกวุฒิสภา หรือ สมาชิกสภาผู้แทนในคดีอาญา ไม่ว่าจะให้ฟ้องนอกหรือในสมัยประชุม ศาลจะพิจารณาคดีนั้น ในระหว่างสมัยประชุมมิได้ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิก แต่กระนั้น การพิจารณาคดีก็ไม่ต้องไม่เว้นการขังตัวองค์การที่สมาชิกผู้นั้นจะมาเข้าประชุมสภา

การพิจารณาคดีซึ่งได้กระทำไปก่อนมีคำอ้างว่า จำเลยเป็นสมาชิกของสภาใดสภาหนึ่งย่อมเป็นอันใช้ได้

มาตรา ๓๑๕ ถ้าสมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทน ถูกคุมขังในระหว่างสอบสวนหรือพิจารณายกก่อนสมัยประชุม เมื่อสมัยประชุม

พนักงานสอบสวนหรือศาลแล้วแต่กรณีต้องส่งปล่อย ถ้าหากสภาผู้แทนเป็น
สมาชิกได้ร้องขอ

คำสั่งปล่อยตามความในวรรคก่อน ให้มีผลบังคับตั้งแต่วันส่งปล่อย
จนถึงวันสุดท้ายแห่งสมัยประชุม

มาตรา ๑๑๖ ร่างพระราชบัญญัติจะเสนอได้ก็แต่โดยคณะรัฐมนตรี
หรือสมาชิกสภาผู้แทน แต่ร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน สมาชิก
สภาผู้แทนจะเสนอได้ก็ต่อเมื่อมีคำรับรองของนายกรัฐมนตรี

ร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน หมายความว่าร่างพระราช
บัญญัติว่าด้วยข้อความต่อไปนี้ทั้งหมด หรือแต่ข้อใดข้อหนึ่ง กล่าวคือ
การตั้งขึ้นหรือยกเลิก หรือลด หรือเปลี่ยนแปลงแก้ไข หรือผ่อน หรือวาง
ระเบียบการบังคับขึ้นเกี่ยวกับภาษีหรืออากร การจัดสรรหรือรับหรือรักษา
หรือจ่ายเงินแผ่นดิน หรือการกู้เงิน หรือการค้ำประกัน หรือการใช้เงินกู้
หรือร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยเงินตรา

ในกรณีเป็นที่สงสัย ให้เป็นอำนาจของประธานสภาผู้แทนที่จะวินิจฉัย
ว่าร่างพระราชบัญญัติใด เป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงินหรือไม่

มาตรา ๑๑๗ ร่างพระราชบัญญัติให้เสนอสภาผู้แทนก่อน เมื่อ
สภาผู้แทนได้พิจารณาจนมติให้ใช้ได้แล้ว ให้นำเสนอสภาผู้มิสภา และสภา
ผู้ค้ำต้องพิจารณาให้เสร็จภายในกำหนดหกสิบวัน แต่ถ้าวางพระราชบัญญัติ
นั้นเป็นร่างพระราชบัญญัติเกี่ยวกับการเงิน สภาผู้ค้ำจะต้องพิจารณาให้
เสร็จภายในกำหนดสามสิบวัน ทั้งนี้เว้นแต่สภาผู้แทนจะได้ลงมติขยายเวลา
ออกไปเป็นพิเศษ

กำหนดวันดังกล่าวในวรรคก่อนให้หมายถึงวันในสมัยประชุม และ
ทั้งนี้จนถึงแต่ก่อนที่ร่างพระราชบัญญัตินั้นได้มาถึงสภาผู้มิสภา

ถ้าวุฒิสภาไม่ได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติให้เสร็จภายในกำหนด
เวลาที่กล่าวไว้ในวรรคแรก ก็ให้ถือว่าวุฒิสภาได้ให้ความเห็นชอบในร่างพระราช
บัญญัตินั้น

มาตรา ๑๑๘ เมื่อวุฒิสภาได้พิจารณาแล้วพระราชบัญญัติเสร็จแล้ว

(๑) ถ้าหากวุฒิสภาเห็นชอบด้วยโดยไม่แก้ไขเพิ่มเติม ก็ให้ดำเนินการ
การต่อไปตามความในมาตรา ๙๓

(๒) ถ้าหากวุฒิสภาไม่เห็นชอบด้วย ก็ให้มายังร่างพระราช
บัญญัติต้นฉบับก่อน และส่งร่างพระราชบัญญัตินั้นกลับคืนมายังสภาผู้แทน

(๓) ถ้าหากวุฒิสภาแก้ไขเพิ่มเติม ก็ให้ส่งร่างพระราชบัญญัติ
ตามที่วุฒิสภาแก้ไขเพิ่มเติมนั้นกลับคืนมายังสภาผู้แทน ในกรณีเช่นว่านี้ให้
สภาทั้งสองต่างตั้งบุคคลที่เป็นหรือมิได้เป็นสมาชิกแห่งสภานั้น ๆ จำนวนพอ
กันตามที่สภาผู้แทนกำหนด ประกอบเป็นคณะกรรมาธิการร่วมกัน เพื่อ
พิจารณาร่างพระราชบัญญัตินั้น แล้วให้คณะกรรมาธิการร่วมกันนั้นรายงาน
และเสนอร่างพระราชบัญญัติตามที่พิจารณาแล้วต่อสภาทั้งสอง ถ้าสภา
ทั้งสอง ต่างเห็น ชอบด้วย ร่างพระราช บัญญัติที่คณะ กรรมา ธิการ ร่วมกันได้
พิจารณาแล้วนั้น ก็ให้ดำเนินการต่อไปตามความในมาตรา ๙๓ ถ้าสภา
ใดสภาหนึ่งไม่เห็นชอบด้วย ก็ให้มายังร่างพระราชบัญญัติต้นฉบับก่อน

คณะกรรมาธิการร่วมกัน ย่อมมีอำนาจ เรียกรับบุคคลใด ๆ มาถ้อยข้อ
เท็จจริง หรือแสดงความคิดเห็นในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ และ
เอกลักษณ์บัญญัติใช้ ในมาตรา ๑๑๕ นั้น ให้คุ้มครองถึงบุคคลผู้กระทำการ
ตามมาตรานี้ด้วย

การประชุมคณะกรรมการร่วมกัน ต้องมีกรรมการประชุม
ไม่ต่ำกว่ากึ่งจำนวนกรรมการทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม

มาตรา ๑๑๘ ร่างพระราชบัญญัติ ที่ต้อง ยับยั้ง ไว้โดยบทบัญญัติ
มาตรา ๑๑๗ นั้น เมื่อเวลาหนึ่งปีได้สองพันไป นับแต่วันที่วุฒิสภาส่งร่าง
พระราชบัญญัติกลับคืนมายังสภาผู้แทน สภาผู้แทนออกยกร่างพระราชบัญญัติ
นั้นขึ้นพิจารณาใหม่ได้ ในกรณีเช่นว่านี้ ถ้าหากสภาผู้แทนลงมติยืนยันร่าง
เดิมหรือร่างที่คณะกรรมการ ร่วมกันพิจารณา ด้วยคะแนนเสียง มากกว่ากึ่ง
จำนวนสมาชิกทั้งหมดของสภาแล้ว ก็ให้ถือว่าร่างพระราชบัญญัตินั้นเป็นอัน
ได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา และให้ดำเนินการต่อไป ตามความใน
มาตรา ๑๑๗

ถ้าร่างพระราชบัญญัติ ที่ต้อง ยับยั้งไว้เป็น พระราชบัญญัติ เกี่ยวกับ
การเงิน สภาผู้แทนออกยกร่างพระราชบัญญัตินั้นขึ้นพิจารณาใหม่ได้ทันที
ในกรณีเช่นว่านี้ ถ้าหากสภาผู้แทนลงมติยืนยันร่างเดิมหรือร่างที่คณะกรรม
การร่วมกันพิจารณาด้วยคะแนนเสียงมากกว่ากึ่ง จำนวนสมาชิก ทั้งหมดของ
สภาแล้ว ก็ให้ถือว่าร่างพระราชบัญญัตินั้นเป็นอัน ได้รับความเห็นชอบของ
รัฐสภา และให้ดำเนินการต่อไปตามความในมาตรา ๑๑๗

มาตรา ๑๒๐ งบประมาณแผ่นดินประจำปีตั้งแต่วันเป็น พระราช
บัญญัติ ถ้าพระราชบัญญัติออกไม่ทันปีใหม่ ให้ใช้พระราชบัญญัติ
ประมาณปีก่อนหน้าไปพลาง

มาตรา ๑๒๑ วุฒิสภาและสภาผู้แทนมีอำนาจควบคุมราชการแผ่นดิน
โดยบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๑๒๒ ในที่ประชุมวุฒิสภาหรือสภาผู้แทน สมาชิกทุกคน
มีสิทธิที่จะถอดถอนรัฐมนตรีในข้อความใดอันเกี่ยวกับงานในหน้าที่ได้ แต่
รัฐมนตรีย่อมมีสิทธิที่จะไม่ตอบ เมื่อเห็นว่าข้อความนั้นยังไม่ควรเปิดเผย
เพราะเกี่ยวกับความปลอดภัยหรือประโยชน์สำคัญของแผ่นดิน

มาตรา ๑๒๓ สมาชิกวุฒิสภาหรือ สมาชิกสภาผู้แทนไม่น้อยกว่า
สิบห้าคน มีสิทธิเข้าชื่อเสนอญัตติขอให้เปิดอภิปรายทั่วไป ในวุฒิสภาหรือ
สภาผู้แทน แล้วแต่กรณี เพื่อให้คณะรัฐมนตรีแถลงข้อเท็จจริงหรือแสดง
ความคิดเห็นในปัญหาอันเกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดิน

ญัตติดังกล่าวในวรรคก่อน ถ้าเป็นของสมาชิกแห่งสภาใดก็ให้ยื่น
ต่อประธานแห่งสภานั้น และให้ประธานสภาที่ได้รับญัตติแจ้งไปยังนายกรัฐมนตรี
เพื่อกำหนดเวลาสำหรับการเปิดอภิปรายทั่วไป ซึ่งต้องไม่ช้า
กว่าสามสิบวันนับแต่วันที่นายกรัฐมนตรีได้รับแจ้ง แต่คณะรัฐมนตรีมีสิทธิ
ที่จะขอให้ระงับการเปิดอภิปรายทั่วไปนั้นเสียได้ เมื่อเห็นว่าเป็นเรื่องที่ยัง
ไม่ควรเปิดเผย เพราะเกี่ยวกับความปลอดภัยหรือประโยชน์สำคัญของ
แผ่นดิน

ในการ เปิดอภิปรายทั่วไปตามมาตรา ๑๒๓ สภาจะลงมติในปัญหาที่
อภิปรายมิได้

มาตรา ๑๒๔ สมาชิกสภาผู้แทนไม่ต่ำกว่า หนึ่งในสาม ของ จำนวน
สมาชิกทั้งหมด มีสิทธิเข้าชื่อเสนอญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่
ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายตัวหรือตักคณะ

เมื่อการเปิดอภิปรายทั่วไปในสภาผู้แทนสิ้นสุดลง โดยมีไว้ด้วยมติ

ให้ผ่านระเบียบวาระเปิดอภิปรายนั้นไป ก็ให้ประธานสภาผู้แทนแข็งไปยัง
ประธานวุฒิสภา และในกรณีเช่นว่านี้ วุฒิสภาอาจเปิดอภิปรายทั่วไป
ในปัญหาเดียวกันนั้น และอาจตั้งข้อสังเกตไปยังสภาผู้แทน เพื่อระบอบ
การพิจารณาของสภานั้นได้

การลงมติไว้อ้างใจหรือไม่ไว้อ้างใจ ให้สภาผู้แทนกระทำภายหลัง
ที่ได้รับแจ้งผลแห่งการประชุมปรึกษาของวุฒิสภาก่อนความในวรรคก่อนแต่

มาตรา ๑๒๕ ถ้ามีปัญหาเกี่ยวกับราชการแผ่นดิน ที่คณะรัฐ-
มนตรีเห็นสมควรจะพึงความคิดเห็นของสมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทน
นายกรัฐมนตรีจะแจ้งไปยังประธานรัฐสภาขอให้มีการเปิด อภิปราย ทั่วไปใน
รัฐสภาได้ ในกรณีเช่นว่านี้ รัฐสภาจะลงมติในปัญหาที่อภิปรายมิได้

มาตรา ๑๒๖ การประชุมวุฒิสภาและ สภาผู้แทน ย่อมเป็น การเปิด
เผยตามลักษณะที่กำหนดไว้ในข้อบังคับของแต่ละสภา แต่ถ้าหากคณะรัฐ-
มนตรีหรือสมาชิกของแต่ละสภา ไม่น้อยกว่า ยี่สิบห้าคนร้อง ขอให้ประชุมลับ
ก็ให้ประชุมลับ

มาตรา ๑๒๗ วุฒิสภาและสภาผู้แทนมีอำนาจเลือก สมาชิก ของแต่ละ
สภาทั้งเป็นคณะกรรมการสามัญ และมีอำนาจเลือกบุคคลที่เป็นสมาชิก
หรือมิได้เป็นสมาชิกตั้งเป็นคณะกรรมการวิสามัญ เพื่อกระทำการ
หรือพิจารณาต่อมตมเรื่องใด ๆ อยู่ในวงงานของสภา แล้วรายงานต่อสภา
คณะกรรมการที่กล่าวนี้ย่อมมีอำนาจเรียกบุคคลใด ๆ มาแสดงข้อเท็จจริง
หรือแสดงความคิดเห็นในการที่กระทำหรือเรื่องที่พิจารณาอยู่นั้นได้

เขตสิทธิที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๓๑๔ นั้น ให้คุ้มครองถึงบุคคลผู้
กระทำหน้าที่ตามมาตราหนึ่งด้วย

LIRT

๓๒๖๑/๒๕

มาตรา ๑๒๘ การประชุมคณะกรรมการข้าราชการ ต้องมีกรรมการเข้าร่วมประชุม ไม่น้อยกว่ากึ่งจำนวนกรรมการทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม

มาตรา ๑๒๙ อนุสัญญาและสัญญาผู้แทนมีอำนาจสั่งขังบังคับการประชุม ปกัษารของแต่ละสภา เกี่ยวกับกรเสนอร่างพระราชบัญญัติ การเสนอนิติติ การประชุม การปรึกษา และกิจการอื่น ๆ เพื่อดำเนินการตามบทบัญญัติ รัฐธรรมนูญ

ส่วนที่ ๕

การประชุมร่วมกันของรัฐสภา

มาตรา ๑๓๐ ในกรณีต่อไปนี้ให้รัฐสภาประชุมร่วมกัน

- (๑) การให้ความเห็นในการตั้งผู้ดำรงราชการแทนพระองค์ตาม ความในมาตรา ๓๘ และมาตรา ๓๘
- (๒) การปฏิญาณตนของผู้ดำรงราชการแทนพระองค์ของรัฐสภา ตามความในมาตรา ๒๐
- (๓) การให้ความเห็นชอบในการ สืบราช สัมบัติ ตาม ความใน มาตรา ๒๓
- (๔) การปรึกษาร่างพระราชบัญญัติใหม่ตามความในมาตรา ๘๔
- (๕) การเปิดประชุมรัฐสภาตามความในมาตรา ๓๐๘
- (๖) การเปิดอภิปรายทั่วไปตามความในมาตรา ๑๒๕
- (๗) การให้ความยินยอม ในการ ประกาศ สงครามตาม ความใน มาตรา ๑๔๕

LIRT

Legislative Institutional Repository of Thailand

(๘) การให้ความเห็นชอบ แก่ หนังสือสัญญา ตาม ความใน มาตรา ๑๕๖

(๙) การแต่งตั้งตุลาการรัฐธรรมนูญตามความในมาตรา ๑๕๗

(๑๐) การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญตามความในมาตรา ๑๖๔

(๑๑) การตัดความรัฐธรรมนูญตามความในมาตรา ๑๖๗

มาตรา ๑๓๑ ในการประชุมร่วมกันของรัฐสภา ให้ใช้ข้อบังคับการประชุมปรึกษาของวุฒิสภาโดยอนุโลม

มาตรา ๑๓๒ ในการประชุมร่วมกันของรัฐสภา ให้นำบทที่ใช้แก่สภาทั้งสองมาใช้บังคับโดยอนุโลม

หมวด ๗

อำนาจบริหาร

มาตรา ๑๓๓ พระมหากษัตริย์ ทรงตั้งนายกรัฐมนตรี คนหนึ่ง และ รัฐมนตรีออกไม่น้อยกว่าสี่ห้าคนและไม่มากกว่ายี่สิบห้าคน ประกอบเป็น คณะรัฐมนตรีมีหน้าที่บริหารราชการแผ่นดิน

ให้ประธานรัฐสภาเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ ตั้งนายกรัฐมนตรี

มาตรา ๑๓๔ รัฐมนตรีจะเป็นข้าราชการประจำมิได้

มาตรา ๑๓๕ รัฐมนตรี จะ กระทำการใด ๆ ที่ ห้ามให้มี ให้ส่งสมาชิกวุฒิสภาแต่ละสมาชิกสภาผู้แทนกระทำตามที่บัญญัติในมาตรา ๗๗ มิได้ และ

LIRT

นอกจากนี้ รัฐมนตรีจะเป็นผู้จัดการกรรมการ ที่ปรึกษาตัวแทน หรือลูกจ้าง
ของบุคคล ห้างหุ้นส่วน บริษัทหรือองค์การใด ๆ ซึ่งดำเนินธุรกิจเพื่อกำ
กำไร ก็มีได้ด้วย

มาตรา ๑๓๖ รัฐมนตรีผู้มิได้เป็นสมาชิกแห่งสภา ย่อมมีสิทธิเข้า
ประชุมและแสดงข้อเท็จจริง หรือแสดงความคิดเห็นในที่ประชุมของวุฒิสภา
หรือองค์ผู้แทน หรือที่ประชุมร่วมกันของรัฐสภาได้ แต่ไม่มีสิทธิออกเสียง
ลงคะแนน

เสกสิทธิ์ที่มีบัญญัติไว้ในมาตรา ๑๑๔ ให้นำมาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๑๓๗ ในการดำเนินนโยบายบริหารราชการแผ่นดิน คณะ
รัฐมนตรีต้องได้รับความไว้วางใจของสภาผู้แทน

รัฐมนตรีผู้ ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นผู้ว่าการกระทรวงต้องรับผิดชอบต่อ
รัฐสภาในหน้าที่ของตน และรัฐมนตรีทุกคนจะได้รับแต่งตั้งให้ว่าการกระทรวง
หรือไม่ก็ตาม ต้องรับผิดชอบร่วมกันต่อรัฐสภาในนโยบาย ทั้งไปของ
คณะรัฐมนตรี

มาตรา ๑๓๘ คณะรัฐมนตรีที่เข้าบริหารราชการแผ่นดิน จะต้อง
แถลงนโยบายต่อสภาผู้แทนและต่อวุฒิสภาก่อนดำดำกับ การลงมติให้ความไว
วางใจหรือไม่ให้ความไว้วางใจคณะรัฐมนตรี ให้ถึงสภาผู้แทนกระทำภายหลัง
ที่คณะรัฐมนตรีได้แถลงนโยบายต่อวุฒิสภาแล้ว

ในการที่คณะรัฐมนตรีแถลงนโยบายต่อวุฒิสภานั้น วุฒิสภาอาจตั้ง
ข้อสังเกตส่งไปยังสภาผู้แทนเพื่อประกอบกิจการพิจารณาของสภานั้นได้

มาตรา ๑๓๙ ในระหว่างเวลาบริหารราชการแผ่นดินภายหลังที่ได้รับ
ความไว้วางใจจากสภาผู้แทนแล้ว ถ้ามีพฤติการณ์ที่คณะรัฐมนตรีเห็นสมควร

ควร คณะรัฐมนตรีจะขอให้สภาผู้แทนประชาชนมีความไว้วางใจอีกครั้งได้ ในกรณี
เช่นว่านี้ ให้นำความในมาตรา ๓๓๗ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๑๕๐ รัฐมนตรีที่พ้นจากตำแหน่งเมื่อ

(๑) สภาผู้แทนไม่ให้ความไว้วางใจตามมาตรา ๓๓๗ หรือ
มาตรา ๓๓๘

(๒) สภาผู้แทนมีมติไม่ไว้วางใจตามมาตรา ๓๒๔

(๓) สภาผู้แทนที่ได้ให้ความไว้วางใจตามมาตรา ๓๓๗ สิ้นอายุ

หรือถูกยุบ

(๔) คณะรัฐมนตรีลาออก

(๕) ความเป็นนายกรัฐมนตรี ของนายกรัฐมนตรี สิ้นสุดลงตาม
มาตรา ๑๔๑ คณะรัฐมนตรีที่ออกต้องอยู่ในตำแหน่งเพื่อดำเนินการไปจนกว่า
คณะรัฐมนตรีใหม่

มาตรา ๑๕๑ ความเป็นรัฐมนตรีสิ้นสุดลงเฉพาะตัวเมื่อ

(๑) ตาย

(๒) ลาออก

(๓) มีลักษณะต้องห้ามซึ่งบัญญัติไว้ในมาตรา ๗๖ (๑) (๒) (๓)

และ (๔) และมาตรา ๗๖ (๑) (๒) (๓)

(๔) ต้องคำพิพากษาโทษจำคุก

(๕) กระทำราชการขัดห้ามตามมาตรา ๑๓๕

(๖) สภาผู้แทนลงมติไม่ไว้วางใจโดยสมาชิกทั่วไป ๒๒๔

มาตรา ๑๕๒ ในเหตุผลอันสมควรอันเป็นรัฐมนตรีในชั้นจะรักษา

ความปลอดภัยสาธารณะหรือป้องกันภัยพิบัติสาธารณะ และสหรัษฎากร

LIRT

๑๒๑๑/๓๓

รัฐสภาในทันทีทั้งที่มิได้คดี เมื่อกรณีเช่นว่านั้นเกิดขึ้นในระหว่างสภาผู้แทน
ถูกยุบคดี พระมหากษัตริย์จะทรงตราพระราชกำหนดให้ใช้บังคับดังเช่น
พระราชบัญญัติก็ได้

ในการประชุมรัฐสภาคราวต่อไป ให้เสนอพระราชกำหนดนั้นต่อ
รัฐสภา ถ้ารัฐสภาอนุมัติแล้ว พระราชกำหนดนั้นก็เป็นพระราชบัญญัติ
ต่อไป ถ้ารัฐสภาไม่อนุมัติ พระราชกำหนดนั้นก็เป็นอันตกไป แต่ทั้งนี้
ไม่กระทบกระทั่งกิจการที่ได้เป็นไปในระหว่างที่ใช้พระราชกำหนดนั้น

คำอนุมัติและไม่อนุมัติให้ทำเป็นพระราชบัญญัติ

มาตรา ๑๔๓ ในระหว่างสมัยประชุม ถ้ามีความจำเป็นซึ่งมี
กฎหมายเกี่ยวกับกิจการภาษีอากรหรือเงินตรา ซึ่งจะต้องได้รับการพิจารณา
โดยด่วนและลับเพื่อรักษาประโยชน์ของแผ่นดิน พระมหากษัตริย์จะทรงตรา
พระราชกำหนดให้ใช้บังคับดังเช่นพระราชบัญญัติก็ได้

พระราชกำหนดที่ได้ตราขึ้นตามความในวรรคก่อน จะคั่งนำมาเสนอ
ต่อรัฐสภาภายในสองวันนับแต่วันประกาศใช้ และให้นำความในมาตรา ๑๔๑
วรรคสองและวรรคสามมาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๑๔๔ พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการ
ประกาศใช้กฎอัยการศึก ตามลักษณะและกิจการตามกฎหมายว่าด้วย
กฎอัยการศึก

มาตรา ๑๔๕ พระมหากษัตริย์ ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจ ในการ
ประกาศสงคราม เมื่อได้รับความยินยอมของรัฐสภาแล้ว

มติให้ความยินยอมของรัฐสภา ต้องมีเสียงไม่ต่ำกว่าสองในสาม
ของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของทั้งสองสภา

LIRT

๑๒๕๑/๓๔

มาตรา ๑๔๖ พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการทำ
หนังสือสัญญาสันติภาพสงบศึก และทำหนังสือสัญญากับนานาประเทศ
หนังสือใดที่มีบทเปลี่ยนแปลงอาณาเขตของไทย หรือจะต้องออก
พระราชบัญญัติเพื่อให้การเป็นไปตามสัญญา ต้องได้รับความเห็นชอบของ
รัฐสภา

มาตรา ๑๔๗ พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการ
พระราชทานอภัยโทษ

มาตรา ๑๔๘ พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการตรา
พระราชกฤษฎีกาโดยไม่ขัดต่อกฎหมาย

มาตรา ๑๔๙ พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งถอดถอนข้าราชการ ฝ่าย
ทหารและฝ่ายพลเรือนตำแหน่งปลัดกระทรวง อธิบดีหรือเทียบเท่า

มาตรา ๑๕๐ การกำหนดคุณสมบัติ การบรรจุ การแต่งตั้ง การ
ถอดถอนและการลงโทษข้าราชการ ให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

มาตรา ๑๕๑ ภายใต้บังคับมาตรา ๑๔ มาตรา ๑๗ มาตรา ๑๘
มาตรา ๑๙ มาตรา ๒๐ มาตรา ๒๑ มาตรา ๒๒ และมาตรา ๒๖๕ บท
กฎหมาย พระราชหัตถเลขาและพระบรมราชโองการใดๆ อันเกี่ยวกับ
ราชการแผ่นดิน ต้องมีรัฐมนตรีลงนามสนองพระบรมราชโองการ

หมวด ๘

อำนาจตุลาการ

มาตรา ๑๕๒ การพิจารณาพิพากษาอรรถคดีเป็นอำนาจของศาล

LIRT

Legislative Institutional Repository of Thailand

๑๒๕๑/๓๕

โดยฉะเพาะ ซึ่งจะต้องดำเนินการตามกฎหมายและในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์

มาตรา ๑๕๓ บรรดาคำตั้งหลายจะตั้งขึ้นได้ก็แต่โดยพระราชบัญญัติ

มาตรา ๑๕๔ การตั้งศาลชั้นใหม่ เพื่อพิจารณาพิพากษาคดีใดคดีหนึ่งหรือคดีที่มีชื่อหาฐานใดฐานหนึ่งโดยฉะเพาะ แทนศาลธรรมดาที่มีอยู่ตามกฎหมายสำหรับพิจารณาพิพากษาคดีนั้นจะกระทำมิได้

มาตรา ๑๕๕ การบัญญัติกฎหมายให้มีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยธรรมนูญศาลหรือวิธีพิจารณา เพื่อใช้แก่คดีใดคดีหนึ่งโดยฉะเพาะ จะกระทำมิได้

มาตรา ๑๕๖ ผู้พิพากษามีอิสระในการพิจารณาพิพากษาอรรถคดีให้เป็นไปตามกฎหมาย

มาตรา ๑๕๗ พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง ย้ายและถอดถอนผู้พิพากษา

มาตรา ๑๕๘ การแต่งตั้ง การย้าย และการถอดถอนผู้พิพากษาจะต้องได้รับความเห็นชอบของคณะกรรมการตุลาการตามกฎหมาย ว่า ด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการก่อน แล้วจึงนำความกราบบังคมทูล

การเดือนตำแหน่งและการเดือนเงินเดือนผู้พิพากษา จะต้องได้รับความเห็นชอบของคณะกรรมการตุลาการ ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการ

หมวดที่ ๗

ตุลาการรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๑๕๙ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญประกอบด้วยประธานผู้พิพากษา

LIRT

Legislative Institutional Repository of Thailand

สภา ประธานสภาผู้แทน ประธานศาลฎีกา อธิบดีศาลอุทธรณ์ อธิบดีกรมอัยการ และบุคคลอื่นอีกสี่คน ซึ่งรัฐสภาแต่งตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิในทางกฎหมาย

ประธานวุฒิสภาเป็นประธานตุลาการรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๑๖๐ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ มีหน้าที่ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญนี้

วิธีการพิจารณาของ คณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการนี้

มาตรา ๑๖๑ ทุกครั้งที่มีการเลือกตั้งทั่วไป ให้รัฐสภาแต่งตั้งตุลาการรัฐธรรมนูญจากผู้ทรงคุณวุฒิใหม่ ภายในสามสิบวันนับแต่วันเปิดสมัยประชุมครั้งแรก

กำหนดวันตั้งศาลในวรรคก่อนให้หมายถึงวันในสมัยประชุม

ในการแต่งตั้งตุลาการรัฐธรรมนูญตามความในวรรคก่อน รัฐสภาจะแต่งตั้งผู้พ้นจากตำแหน่ง ให้เป็นตุลาการรัฐธรรมนูญใหม่อีกได้

มาตรา ๑๖๒ ตุลาการรัฐธรรมนูญซึ่งรัฐสภาแต่งตั้งพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

- (๑) เมื่อสมัยประชุมรัฐสภาครั้งแรกหลังจากการเลือกตั้งทั่วไป
- (๒) ตาย
- (๓) ลาออก
- (๔) มีลักษณะต้องตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๘๗ (๑) (๒) (๓)

และ (๕) และมาตรา ๘๐ (๑) (๒) และ (๓)

- (๕) ต้องคำพิพากษาโทษจำคุก

LIRT

มาตรา ๑๖๓ ถ้าตำแหน่งบุคลากรของรัฐรวมบุญซึ่งรัฐสภาแต่งตั้งว่าง
ลงเพราะเหตุอื่น นอกจากถึงคราวออกเมื่อเบ็ดเสร็จประชุมรัฐสภาครั้งแรก
หลังจากการเลือกตั้งทั่วไป ให้รัฐสภาแต่งตั้งบุคลากรของรัฐรวมบุญเข้ามา
แทนภายในกำหนดเวลาสามเดือน

กำหนดวันดังกล่าวในวรรคก่อนให้หมายถึงวันในสมัยประชุม

หมวด ๑๐

การแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๑๖๔ รัฐธรรมนูญจะแก้ไขเพิ่มเติมได้ก็แต่โดยเงื่อนไขดัง
ต่อไปนี้

(๑) ผู้ที่ขอแก้ไขเพิ่มเติมต้องมาจากคณะรัฐมนตรี หรือจาก
สมาชิกวุฒิสภาและสมาชิกสภาผู้แทนรวมกัน หรือจากสมาชิกของทั้งสองสภา
ไม่ต่ำกว่าหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของทั้งสองสภา

(๒) ผู้ที่ขอแก้ไขเพิ่มเติมรัฐธรรมนูญให้รัฐสภาพิจารณาร่วม
กันเป็นสามวาระ

(๓) การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่หนึ่งนับแต่การให้ใช้
วิธีเรียกชื่อ และต้องมีเสียงเห็นชอบด้วยในการแก้ไขเพิ่มเติม นั้นไม่ต่ำกว่า
สองในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของทั้งสองสภา

(๔) การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่สองขึ้นพิจารณาเรียงลำดับ
มาตราให้ถือเอาเสียงข้างมากเป็นประมาณ

(๕) เมื่อการพิจารณา วาระที่สองเสร็จสิ้นแล้วให้รอไว้ สิบห้าวัน
เมื่อพ้นกำหนดแล้วต้องนำเสนอรัฐสภา เพื่อพิจารณาในวาระที่สามต่อไป

(๖) การออกเสียงลงคะแนนในวาระที่สามนับแต่ท้าย ให้ใช้วิธี

เรียกชื่อและคดียังมีเสียงเห็นชอบด้วยในการที่จะให้ออกใช้เป็นรัฐธรรมนูญไม่
ต่ำกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกทั้งหมดของทั้งสองสภา

(๗) เมื่อการ ออกเสียง ลงมติได้ เป็นไปคาม ที่กล่าว ข้างบนนี้แล้ว
ให้นำขึ้นทุกเกล้า ๆ ถวาย และให้นำมาตรา ๗๕ และมาตรา ๗๔ มาใช้บังคับ
โดยอัตโนมัติ

มาตรา ๑๖๕ ถ้าร่าง รัฐธรรมนูญ ที่นำ ขึ้น ทุก แกลง ถวาย ฯ ตาม
มาตรา ๑๖๔ มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองกีด
แบ่งแยกราชอาณาจักรไทยกีด บันรอนพระราชอำนาจพระมหากษัตริย์กีด
บันรอนสิทธิเสรีภาพของชนชาวไทยกีด เมื่อพระมหากษัตริย์ทรงพระราช
คำไว้เห็นสมควร บอุมทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจที่จะให้ประชาชนทั้งประเทศ
ออกเสียงเป็นประชามติ ว่าควรให้ประกาศใช้หรือไม่ควรให้ประกาศใช้ซึ่ง
ร่างรัฐธรรมนูญนั้น

การ ให้ประชาชนทั้งประเทศออกเสียงเป็นประชามติ ให้กระทำโดย
พระราชกฤษฎีกาภายในกำหนดเวลาเก้าสิบวัน นับแต่วันที่นายกรัฐมนตรีนำ
ร่างรัฐธรรมนูญขึ้นทุกเกล้า ๆ ถวาย ในพระราชกฤษฎีกานั้นต้องกำหนดเวลา
ให้ประชาชนออกเสียงภายในเก้าสิบวัน และให้ประชาชนออกเสียงเป็น
นามรับสั่งของพระบรมราชโองการ

ในกรณีที่พระมหากษัตริย์ทรง ให้พระราช อำนาจ ตาม ความ ในวรรค
ก่อน มิให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๖๔ (๗) มาใช้บังคับ

มาตรา ๑๖๖ ในกรณีดังกล่าวในมาตรา ๑๖๕ ถ้าได้มีเสียงข้าง
มากเป็นประชามติ ควรให้ประกาศใช้ร่างรัฐธรรมนูญ ก็ให้นำบทบัญญัติ
มาตรา ๗๓ มาใช้บังคับโดยอัตโนมัติ แต่ถ้ามีประชามติไม่ควรถูกให้ประกาศ
ใช้ร่างรัฐธรรมนูญนั้นเป็นอันตกไป

มาตรา ๑๖๗ บุคคลผู้มีสิทธิออกเสียงประชามติ
หลักเกณฑ์และวิธีการออกเสียงประชามติ ให้เป็นไป ตามกฎหมายว่า
ด้วยกรณีนั้น

๑๒๕๐/๑๘

หมวดที่ ๑๑

บทส่งท้าย

มาตรา ๑๖๘ ภายใต้บังคับมาตรา ๑๗๐ รัฐสภาทรงไว้ซึ่งสิทธิ
เด็ดขาดในการตัดความรัฐธรรมนูญ

มติในการตัดความรัฐธรรมนูญต้องมีเสียงมากกว่ากึ่งจำนวนสมาชิก
ทั้งหมดของทั้งสองสภา

มาตรา ๑๖๘ บทบัญญัติแห่งกฎหมายใดมีข้อความแย้งหรือขัดต่อ
รัฐธรรมนูญ บทบัญญัตินั้นเป็นอันใช้บังคับมิได้

มาตรา ๑๗๐ ในการที่ศาลจะใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายบังคับแก่
คดีใด ถ้าศาลเห็นว่าบทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติมาตรา
๑๖๘ ก็ให้ศาลรอการพิจารณาพิพากษาคดีไว้ชั่วคราว แล้วส่งความเห็น
เช่นว่านั้นตามทางการเพื่อคณะตุลาการรัฐธรรมนูญจะได้พิจารณาวินิจฉัย

คำวินิจฉัยของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญให้ถือเป็นเด็ดขาด และให้
ใช้ได้โดยทันทีตั้งแต่วันออกคำพิพากษาของศาลจนถึงที่สุดแล้ว

คำวินิจฉัยของคณะตุลาการรัฐธรรมนูญ ให้ประกาศในราชกิจจานุ
เบกษา

บทเฉพาะกาล

มาตรา ๑๗๑ ในวาระเริ่มแรก ถ้าเป็นเวลาที่ท้องมณเฑียรราชการ
เทพพระองค์ตามรัฐธรรมนูญ ก็ให้ประธานอภิรัฐมนตรีซึ่งได้ รับการแต่งตั้ง
ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) ทำหน้าที่
ดำรงราชการแทนพระองค์ตามรัฐธรรมนูญ

มาตรา ๑๗๒ ให้สมาชิกวุฒิสภา ซึ่ง ได้ รับ การ แต่ง ตั้ง ตาม รัฐ
ธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) เป็นสมาชิกวุฒิสภาตาม

LIRT

๑๒๕๔/๕๐

รัฐธรรมนูญ และกำหนดเวลาแห่งสมาชิกภาพ ให้มีบังคับแต่วันที่ ๑๗ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๔๗๐

มาตรา ๑๑๓ ให้สมาชิกสภาผู้แทนซึ่งได้รับเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) เป็นสมาชิกสภาผู้แทนตามรัฐธรรมนูญ และอายุของสภาให้นับตั้งแต่วันที่ ๑๗ กุมภาพันธ์ พุทธศักราช ๒๔๗๐

ก่อนที่สมาชิกสภาผู้แทนซึ่งจะได้รับการเลือกตั้งตามมาตรา ๑๑๔ เข้ารับหน้าที่ให้สภาผู้แทนประกอบด้วยสมาชิกดังกล่าวในวาระก่อน

มาตรา ๑๑๔ ให้ดำเนินการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนเพิ่มขึ้นให้ครบถ้วนตามเกณฑ์ที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๑๔ ให้เสร็จสิ้นภายใน กำหนดเก้าสิบวันนับแต่วันใช้รัฐธรรมนูญ

มาตรา ๑๑๕ ภายใต้บังคับรัฐธรรมนูญ ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนเพิ่มขึ้นให้ครบถ้วนตามความในมาตรา ๑๑๔ ให้นำบทบัญญัติการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๔๗๕ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓) พุทธศักราช ๒๔๗๖ และพระราชบัญญัติการเลือกตั้งแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๔๗๐ มาใช้บังคับ ยกเว้นการดำเนินการตามความในมาตรา ๓๗ (๑) แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้ง พ.ศ. ๒๔๗๕ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๓) พุทธศักราช ๒๔๗๖

ก่อนที่จะได้มีกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนตามรัฐธรรมนูญ ถ้าจะมีสารเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน ก็ให้นำบทบัญญัติวรรคก่อนมาใช้บังคับ

มาตรา ๑๑๖ ให้คณะรัฐมนตรีซึ่งได้รับการแต่งตั้งจากวุฒิสภามติ
แห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) คงมีหน้าที่บริหารราชการ
แผ่นดิน ตามนโยบายที่ได้แถลงไว้ต่อรัฐสภาต่อไป จนกว่าสมาชิกสภาผู้แทน
ราษฎรที่ได้รับการเลือกตั้งเพิ่มขึ้นให้ครบถ้วนตามความในมาตรา ๑๑๔ จะเข้า
รับหน้าที่

มาตรา ๑๑๗ ภายในระยะเวลาสามสิบวันนับแต่วันใช้รัฐธรรมนูญ
นี้ มิให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๑ มาใช้บังคับแก่สมาชิกวุฒิสภา และ
สมาชิกสภาผู้แทน แต่ทั้งนี้เฉพาะในกรณีที่สมาชิกนั้นๆ ได้กระทำการ
ต้องห้าม ลักษณะ ที่ต้อง ห้าม ความ ความในมาตรานี้ นี้มาก่อนใน วันใช้
รัฐธรรมนูญ

มาตรา ๑๑๘ ในวาระเริ่มแรก ให้รัฐสภาแต่งตั้งคณะกรรมการรัฐ-
ธรรมนูญตามความในมาตรา ๑๕๒ ให้เสร็จสิ้นภายในกำหนดสาม สิบวัน นับแต่
วันเปิดประชุมครั้งแรก หลังจากวันใช้รัฐธรรมนูญ

กำหนดวันดังกล่าวในวรรคก่อนให้หมายถึงวันในสมัยประชุม
เรื่องนี้ได้แจกไปยังท่านแล้ว แต่ยังมีกรณีที่สมาชิกฯ จะขอแก้ไข
เล็กน้อย

เดชาธิการสภาร่างรัฐธรรมนูญ: ขอท่านได้โปรดแก้คำผิดต่อไปนี้
หน้า ๖ มาตรา ๑๑ บรรทัดที่ ๓ ย่อหน้าระหว่าง คำว่า “นี้” และ
คำว่า “บทบัญญัติ” ก็คือคำว่า “บทบัญญัติแห่งมาตรา...” ต้องย่อนหน้า
หน้า ๑๑ มาตรา ๑๑ บรรทัดที่ ๑ ของมาตรา เดิมคำว่า “สมาชิก”

๑๒๕๑/๔๒

ระหว่างคำว่า “แห่ง” และคำว่า “อุทิศภา” เมื่อเติมแล้วอ่านดังนี้ “มาตรา ๑๗ สมาชิกภาพแห่งสมาชิกวุฒิสภาสิ้นสุดลงเมื่อ...”

หน้า ๑๗. มาตรา ๑๑๗ บรรทัดที่ ๑ ตกคำว่า “แห่ง” ออก เมื่อแก้ไขแล้วอ่านเป็นข้อความดังนี้ “มาตรา ๑๑๗ ร่างพระราชบัญญัติที่ตกต้องบับังไว้โดยบทบัญญัติมาตรา ๑๑๗ นั้น” คือตกคำว่า “แห่ง” ออก

หน้า ๑๗. มาตรา ๑๒๔ วรรค ๒ บรรทัดที่ ๓ คำว่า “นิติ” แก้เป็น “นิติ” เมื่ออ่านแล้วเป็นข้อความดังนี้ “เมื่อการมีสิทธิปราชญ์ไปในสภาผู้แทนสิ้นสุดลงโดยมิใช่ด้วยมติให้ผ่านระเบียบวาระ...”

หน้า ๒๖. มาตรา ๑๗๒ บรรทัดที่ ๒ คำว่า “สมาชิกสภา” ให้แก้เป็น “สมาชิกภาพ” เมื่อแก้ไขแล้วอ่านเป็นว่า “และกำหนดเวลาแห่งสมาชิกภาพ”

หน้า ๒๖. มาตรา ๑๗๕ วรรค ๒ บรรทัดที่ ๒ วรรค คำว่า “แห่ง” ออก เมื่ออ่านแล้วเป็น “ก็ให้นำบทบัญญัติวรรคก่อนมาใช้บังคับ”

หน้า ๒๖. บรรทัดที่ ๒ ของมาตรา ๑๗๖ วรรค คำว่า “แห่ง” ระหว่างคำว่า “บทบัญญัติ” และ “มาตรา” ออก เมื่อตรวจแล้วอ่านดังนี้ “บทบัญญัติแห่งกฎหมายนั้นคงคือบทบัญญัติมาตรา ๑๖๗”

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : การที่ขอแก้ไขเป็นการแก้คำกับว่าแก้ข้อของขระเด็กนชยเท่านั้น เป็นอนจารรัฐธรรมนูญได้แก้ไขดังมากกของในการพิจารณาต่อไป ถขอเสนอให้ท่านรับรองรายงานการปรัขระ และร่างนี้ ผู้ใดจะเห็นอย่างไร

LIRT

Legislative Institutional Repository of Thailand

นางจิงใจภักดิ์ : สำหรับร่างรัฐธรรมนูญที่คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญได้เสนอขึ้นมา ความจริงเราได้ออกเห็นใจอย่างมากว่า ท่านได้พยายามกระทำกัน โดยเคร่งครัดได้เป็นอย่างดีทั้งใจ แต่ทุกอย่างก็ได้ ในการที่จะพิจารณารับรองการรับรองเป็นของแน่นอนที่สุดที่จะรองรับของ นายเจ้าเพื่อให้อะเอียดยิ่งขึ้น นายเจ้าขอเสนอให้ได้รับการประมุขโดย กรรมการการเลือกตั้ง

ประธานสภาาร่างรัฐธรรมนูญ : ไม่ใช่ คือการรับรองนั้น พี่ท่านนี้ นายเจ้าได้อ่านหนังสือประธานกรรมการแล้ว ออกมาตามทักลงไปแต่หาวิธีรับ รับแต่เราศึกษาเรามาต่อไป มันมันพี่ท่านนี้

นางจิงใจภักดิ์ : อย่างนั้นนายเจ้าขอรับรอง

ประธานสภาาร่างรัฐธรรมนูญ : มีผู้ใดคัดค้านหรือไม่
ไม่มีผู้คัดค้าน

ประธานสภาาร่างรัฐธรรมนูญ : เมื่อไม่มีผู้คัดค้าน นายเจ้าถือ ว่าที่ประมุขรับรองและงานการประมุขกรรมการการ เปรียบรองรายงานการ ประมุขกรรมการแล้ว ถ้าที่จะต้องทำต่อไป นายเจ้าขอเสนอว่าท่านจะให้ กรรมการที่ท่านตั้งไว้เป็นกรรมการเพื่อปฏิบัติต่อไปให้คณะกรรมการ ใหม่

พล.ท. พระยาเทพหัสดิน : ข้าพเจ้าขอเสนอให้กรรมาธิการชุด
นี้คงรับหน้าที่ต่อไป

มีสมาชิกสำรอง

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : มีผู้ใดเห็นเป็นอย่างอื่นหรือไม่
ถ้าจะตั้งกรรมาธิการใหม่หรือไม่

ไม่มี

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : เมื่อไม่มีผู้ใดมีความเห็นเป็น
อย่างอื่น ข้าพเจ้าคิดว่าที่ประชุมอนุมัติให้กรรมาธิการชุดนี้เป็นกรรมาธิการ
ต่อไป ทั้งนี้ก็ไปตั้งกรรมาธิการด้วย กำหนดวันประชุมคดี เรืองนเป็นเรื่อง
สำคัญข้าพเจ้า ขอยกข้ออ้างเพื่อให้เสีย เวลา ด้วยเหตุ ที่ข้าพเจ้าเป็นประธาน
กรรมาธิการอยู่ด้วยซึ่งท่านได้มอบหมายให้ความไว้วางใจซึ่งข้าพเจ้ารู้สึกขอบ
คุณเป็นอย่างยิ่ง ก็ขอขาดจะเสียดายทีเดียว แต่การที่ข้าพเจ้าเสนอยังท่าน
ไม่เห็นด้วยก็แก้ไขตามข้อหาเสียได้ ความคิดข้าพเจ้าเพื่อนำเสนอเท่านั้น คือ
เวลาของเราเหลืออยู่น้อยแล้วการประมุขคดีคือใช้เวลานั้นสมควร คือไม่ให้
การถ่วงเวลาเกินไป แต่นอกจากนั้นเราควรเห็นใจท่านสมาชิก ควรจะให้
เวลาพิจารณาตามสมควร ด้วยเหตุนี้ข้าพเจ้าเสนอเป็นดังนี้ ขอท่านใดต้อง
จัดไว้และเมื่อจะแก้ไขอย่างไรก็ว่ากันไป คือ

หมวด ๓ และหมวด ๒ ตั้งแต่ มาตรา ๓ ถึง ๒๓ ให้แปรญัตติกาย
ใน ๒ วัน นับตั้งแต่วันที่ ๓๐-๓๑ ตุลาคม หมดแปรญัตติในวันจันทร์ที่ ๓

หมวด ๓ และหมวด ๔ ตั้งแต่มาตรา ๒๔ จนถึง และรวมทั้งมาตรา
๕๓ แปรญัตติกายใน ๕ วัน นับแต่วันที่ ๓๐ ตุลาคม

หมวด ๕ ตั้งแต่มาตรา ๕๒ จนถึงและรวมทั้งมาตรา ๕๐ แปรญัตติกาย
ใน ๗ วัน นับแต่วันที่ ๓๐ ตุลาคม

LIRT

หมวด ๒ ซึ่งตามมาตรา ๗๑ จนถึงรวมทั้งมาตรา ๗๑๖ แห่งประมวล
 ภายใน ๗ วัน นับแต่วันที่ ๓๐ ตุลาคม
 หมวด ๗ จนถึงรวมทั้งหมวด ๑๓ รวมทั้งบทเฉพาะกาลตั้งแต่
 มาตรา ๓๓๓ จนถึงรวมทั้งมาตรา ๓๖๗ แห่งประมวลกฎหมายใน ๓๐ วัน นับช
 วนที่ ๓๐ ตุลาคม ผู้ใดจะมีความเห็นอย่างไรหรือไม่

๑๐.๐๕ 14.

นายเกษม บุญศรี : ข้าพเจ้าสงสัย คือสงสัยอย่างนี้ คือเวลา
 ประชุมกันมากกว่ายกคือ จะเพาะตั้งแต่หมวด ๑ ถึงหมวด ๒ มาตรา ๑ ถึง
 มาตรา ๒๑ เราได้ ๓ วันเต็ม มาตรา ๒๔ ถึง ๕๑ ว่าได้ ๕ วัน คือทั้งหมด
 วันที่ ๓๐ ตุลาคมเป็นวันต้นทุกอัน เหมือนเช่นเช่นในการทบทวนร่างจะประจักษ์
 นั่นก็คือว่า ต้องทำก่อน ถ้าไม่เช่นนั้นก็ต้องทำซ้ำ หรือมีมติให้เวลา
 ทั้งหมดของงาน ได้เวลา ๓๐ วันเท่านั้นเอง เมื่อเป็นเช่นนั้นหมวด ๑ ถึง ๒ ก็ได้
 ๓ วัน หมวด ๓ ถึง ๕, ๒๑ หมวด ๕, ๒๑ หมวด ๖ ได้ ๒ วัน หมวด ๗
 ถึง ๑๑ ได้วันเดียว ผมสงสัยว่าเวลาที่หมดมีน้อยอย่างนั้นไม่เข้าใจในเรื่อง
 เวลาตามข้อได้โปรดแจ้ง

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : คือข้าพเจ้าเห็นใจท่านสมาชิกผู้
 มีเกียรติ แต่ว่าคือว่าถ้าไปแยกเขาแล้วเห็นงานน้อย คืองานเป็นข้อใหม่
 เพราะฉะนั้นข้อเสนอนี้หรือที่ท่านเป็นเดาใหม่ คือว่าเราจะส่งงานเวลา ถ้าเรา
 ไม่ประจักษ์ก็ทั้งหมด ๓๐ วันแล้วเราจะตั้งหรือถึง ๓๐ วันเสียเวลาเปล่าๆ แต่
 ตามวิธีของข้าพเจ้าแล้ว ในวันที่ ๕ เราประชุมกันได้ทีเดียว แต่ประชุมมาตรา
 ๒๔ ถึง ๕๑ ไม่ได้จะประชุมได้ก็มาตรา ๑ แล้วจะต้องอยู่ในห้อง ๓ ถึง ๒ ในวันที่
 ๕ เราประชุมได้ทีเดียว นิสิตเจ้าว่าอย่างนั้น แล้วในวันที่ ๖ เราประชุมกัน
 แต่มาตรา ๒๔ ถึง ๕๑ ได้ทีเดียว แล้วในวันที่ ๕ เราประชุมถึงมาตรา ๕๒ ถึง
 มาตรา ๗๑ ได้ทีเดียว พอพอวันที่ ๗ คือวันที่ ๓๐ เราพิจารณามาตรา ๗๑ ถึง ๓๓๒

ได้ทีเดียว ท่านพอพบ ๓๓ วันเราประชุมมาตรา ๓๓๑ จนถึง ๓๑๗ ที่เคยมี ๓๓๕
 ข้าพเจ้าขอรับทราบเข้ามาซักว่าเพื่อเป็นการประหยัดเวลาเพื่อให้รัฐธรรมนูญเร็ว
 ข้าพเจ้าก็ขอยังนึกอีกข้อว่าเป็นปรกติก็ใช้ได้ ไม่ใช่ทฤษฎี บางท่านอันแล้ว
 ไม่ได้ใจคือมาตรา ๒๒ ถึง ๓๑ มีมากหนักยักดี แต่ท่านจะใช้ยั้งไรก็ได้คือ
 เป็นการยืดหยุ่นในตัดตามวอช่นพอดนัท & เราทำประชุมกันได้ทีเดียว คือไม่
 ยากจะรวมความ ข้าพเจ้าขกเรียนตรง ๆ ว่าเราให้เวลา ๑๑ วันนับเป็นข้อข้าง
 มากที่สุด ถ้าไม่เป็นอย่างนั้นเป็นการเสียเวลาไปขอให้ท่านเห็นใจเถิด ก็
 ทงหนักแล้วแต่ท่านเกิดตามวอช่นพอดนัทแล้วข้าพเจ้าจะนัดประชุมที่เดียวคือวัน
 ที่ ๔ เพื่อพิจารณาเริ่มตั้งแต่ มาตรา ๑ ถึงมาตรา ๒๑ แล้ว กำหนดเวลาประชุมจะ
 เต็มต่อที่ท่านที่หลัง

พล. ท. พระยาเทพหัสดิน : ข้าพเจ้าไม่สู้จะรักวอช่น ข้อ
 ประทานโดยที่ขงท่านประธาน ฯ ข้าพเจ้ารักที่จะพิจารณาเหมือนกันอย่าง
 การประชุมเต็มสภาเป็นมาตรา ๆ ไป เพราะว่าถ้าหากว่าเราจะใช้ข้อนี้ปรกติ
 อย่างนี้แล้วก็มีอะไร ๆ จะหลงหลงตามมาก บางทีก็ไม่ได้เห็น อันผ่าน
 ไปไม่ชัดเจนเป็นส่วนมาก ข้าพเจ้าไม่หมายถึงผู้เชี่ยวชาญ เพราะว่าถ่วงมาก
 พวกเราไม่คิดเงินอาจจะให้ผ่าน ๆ ไปไม่รู้ถึงความสำคัญแล้วมาพิจารณากัน
 ได้เพียงกันในสภาแล้วมันสักดีให้เรามีความเห็นดี ๆ ได้ ช่วยกันคิด ช่วยกันได้
 ให้มากความคิดจะดีกว่า บัญญัติว่าจะมีเวลาพอหรือไม่พอนั้นข้าพเจ้าคิดว่า
 เรายังมีเวลาเหลืออีกประมาณ ๒ เดือน ถ้าหากว่าเราประชุมทุก ๆ วันมา
 อาทิตย์ละ ๕ ครั้งหรือถ้าจำเป็นวันละ ๒ ครั้งก็ได้ อย่างนั้นลงเป็นการช่วยกัน
 ตกแต่งแก้ไขซึ่งที่บกพร่องที่อาจจะหลงหูหลงตาไปได้ ทั้งนี้คงทงแล้ว
 เพราะฉะนั้นขอเรียนว่าอยากให้เราพิจารณาเริ่มมาคราวไป

หลวงประกอบนิติสาร กรมราชเลขา : การที่ท่านเข้ามาผู้
 เกี่ยวตงานผู้คทหายทลทุกข สกทคองหวัชเงนศคความเนนบวงทจรมคตมเขวได้ศค
 ขวบางเด็กนอญ คชตงานททานคณกรวงมาขการเงนเมออีกหมายคความว่าเรา

เพียงกำหนดเวลาให้สมาชิกยื่นคำแปรญัตติว่ามีความประสงค์จะแปรญัตติอย่างไร
 ว่าจะอย่างไรจะแก้ไขอย่างไรภายในกำหนดก่อน กรรมการก็ยังไม่ได้เสนอ
 คำกรณพิจารณากันในวาระที่ ๒ นั้นจะเป็นการพิจารณาในที่ประชุมของ
 กรรมการหรือในที่ประชุมกรรมการร่วมกันทั้งสภา ยืนยันเป็นญัต
 ติที่ ๒ ที่จะต้องวินิจฉัยต่อไปว่าเราจะใช้วิธีไหน คือวิธีประชุมกรรมการ
 หมายความว่ากรรมการนั่งประชุมเสป็นผู้แปรญัตติมาซึ่งแจ้งและเป็นพิทพอ
 ของกรรมการ ถ้ากรรมการเห็นด้วยก็แก้ไขไปตามที่ผู้แปรญัตติได้
 ซึ่งกรรมการไม่เห็นด้วยก็ไม่แก้ไข สมาชิกผู้หนึ่งตั้งตนว่าแปรญัตติได้
 อภิปรายในสภาชั้นหนึ่ง แต่อีกท่านสมาชิกเสนอเมื่อก่อนคือหมายความว่า
 ว่าไม่ต้องมีการประชุม แปรญัตติแล้วก็ถือคำแปรญัตติว่ากันในสภาเลย
 คือว่าอย่างไรกรรมการเต็มสภา แต่ถ้าข้าพเจ้าฟังแล้วรู้สึกสงสัยที่ท่านเสนอ
 นั้นหมายความว่าไม่ต้องมีการยื่นคำแปรญัตติเป็นลายลักษณ์อักษรหรืออย่าง
 ไร ถ้าเช่นนั้นแล้วข้าพเจ้าเห็นว่ากรรมการไม่เห็นชอบด้วยแต่จะทำให้เรื่อง
 บัง เมื่อไม่มีการยื่นคำแปรญัตติเป็นลายลักษณ์อักษรแล้ว หากมาตรา
 ๖๒ ไปกว่านั้นก็อย่างกว้างขวางหรือทุกคนพูดกันโดยไม่รู้จักจบ คนนั้นเขาอย่าง
 นั้นคนนั้นเขาอย่างนี้อาจจะไม่หมด หรืออาจจะมีข้อแก้ไข อย่างเช่น
 ลงท้ายลงมติก็จะตั้งเสียเวลามากมาย จึงมีความจำเป็นที่จะต้องวาง
 ระเบียบอันหนึ่งอันใดและกรรมการเห็นว่าการที่จะมีระเบียบนั้นคือใช้การแปร
 ญัตติเป็นลายลักษณ์อักษรนั้นเป็นระเบียบดีกว่า เช่นมาตราในสมาชิกคนไหน
 แปรญัตติเข้าได้ แม้จะใช้วิธีการประชุมเสียก่อน ท่านก็ส่งอม
 เขาไว้อภิปรายในสภาหรือจะใช้วิธีประชุมกรรมการเต็มสภาทีเดียว ก็
 ว่าจะเพราะผู้แปรญัตตินั้นยื่นคำแปรญัตติของตนได้ และพูดได้ จะขอแก้ไข
 ก็ได้ ก็มีอยู่ ๒ วิธีเช่นนี้ ส่งปรวมความว่าอย่างไรๆก็ได้ กรรมการเห็นว
 ว่าจะมีการยื่นคำแปรญัตติเป็นลายลักษณ์อักษรก่อน ส่วนที่จะใช้วิธี
 ประชุมกรรมการเต็มสภาหรือจะให้กรรมการไปประชุมกัน ข้าพเจ้า

ผู้ขอแปรญัตติตั้งดวงเอาไว้ ผู้เสนอคำแปรญัตติคนที่ ๒ ว่า กรรมการเห็น
ว่าไม่ควรที่จะว่ากันไปโดยไม่มีการยื่น ยื่นคำแปรญัตติ และควรให้คำแปร
ญัตติเป็นลายลักษณ์อักษร

๓๐.๑๕ H.

นายจง ใจภักดิ์ : คำของท่านกรรมการ คือท่านหลวงประคอง
นิติสารนั้นข้าพเจ้ายังมีข้อข้องใจอยู่ และยังไม่เห็นด้วย เพราะเหตุว่าการที่จะ
ให้ยื่นคำแปรญัตติเป็นลายลักษณ์อักษร ชนมาที่เดียวโดยไม่ได้อภิปรายกันใน
สภาขึ้นเสียก่อน ความคิดเห็นไม่ตรงกันกับข้าพเจ้า ข้าพเจ้าเห็นว่าควรให้
อภิปรายเสียก่อนว่าเขาอย่างไร เมื่อตกลงกันว่าจะลงมติของใครแล้วให้
ท่านผู้ เสนอมาในที่ประชุม ตามความเห็น ชอบแล้ว เขียนคำอภิปรายยื่น เป็น
ลายลักษณ์อักษรระดัดว่า

อีกอย่างหนึ่งไม่เป็นการเสียเวลาที่จะต้องยื่นไปยื่นมา และคำ
แปรญัตติเป็นลายลักษณ์อักษรนั้นข้าพเจ้าเข้าใจว่าที่ท่านพูดนั้น ท่านกลัวว่าจะยัง
ในการที่ไม่ได้เขียนคำแปรญัตติเป็นลายลักษณ์อักษร คือว่ากรรมการจำ
ไม่ได้กลัวว่าจะยัง แต่ข้อนี้ไม่แปลกอะไรเลย ขอให้อภิปรายเสียก่อน
คือให้สภาน ได้ตกลงกันเสียก่อน เมื่อตกลงกันอย่างไรแล้วเราให้คนที่เสนอ
แปรญัตติเขียนมาคราที่แปรญัตติเป็นลายลักษณ์อักษรเสนอกรรมการอย่างนี้
ก็คงจะดีนะ

๓๐.๑๖ H.

นายอินทร สิงหนตร : ข้าพเจ้าคิดว่าการที่จะยื่นคำแปรญัตติ
เป็นลายลักษณ์อักษรตั้งแต่ก ุณ้อย ๆ และที่เสนอขึ้นข้าพเจ้าเห็นว่าเป็น แต่
ว่าเมื่อเช่นนั้นข้าพเจ้าคิดว่าเมื่อสมาชิกเป็นห้องเช่นนั้น ข้าพเจ้าอยากจะได้

เขาฝ่ายกลาง คิดว่าเมื่อยื่นคำแปรญัตติผู้รับรองถูกต้องแล้วก็เขามาเป็น
กรรมาธิการเต็มสภา ไม่ต้องไปประชุมอีก ข้าพเจ้าว่าอย่างนั้น

ม.ร.ว.เสนีย์ ปราโมช กรรมาธิการ : คือถ้าไม่มีกรรมาธิการ
ข้าพเจ้าเกรงว่าจะกลายเป็นว่าสภานี้จะเป็นสภา มาร่างใหม่ คือเรา
แปรญัตติ พัดธงหตถ์การแล้วให้กรรมาธิการยกร่าง เมื่อกร่างแล้วคำ
พิจารณาต่อไปเป็นคำแปรญัตติ ถ้าไม่อย่างนั้นแล้วก็เท่ากับมาร่างใหม่
ข้าพเจ้าเกรงว่าต้องเดือนไม่พอแน่ ถ้ามีหนึ่งอาจจะเสร็จ เพราะฉะนั้น
อย่างน้อยต้องมีคำแปรญัตติ หรือให้มีกรรมาธิการ ไปนั่งหรือรับ คำแปร
ญัตติอย่างนั้นแล้วกันแล้ว

นายอินทร สิงหนตร : เมื่อกันข้าพเจ้าเสนอเป็นญัตติ ขอให้
พิจารณาเป็นญัตติที่ข้าพเจ้าเสนอขอให้มีการแปรญัตติ เมื่อแปรญัตติแล้ว
มาเสนอกรรมาธิการเต็มสภา ไม่ใช่กรรมาธิการมาประชุม

ขุนประเสริฐสุภุมাত্রา : เมื่อคราวก่อน ๆ มีหลักการบางอย่าง
โดยมากเกี่ยวข้องกับรัฐมนตรี อำนาจสภาการยังไม่ได้อภิปรายกัน เพราะ
ฉะนั้นความเห็นนั้นข้าพเจ้าอยากจะขอเสนอว่าให้มีการเสนอความเห็นได้ ส่วน
อื่นไปแล้วก็เรียงมาตรา

พระยาอรุณการีย์นิพนธ์ กรรมาธิการ : ข้าพเจ้าคิดว่าญัตติ
นี้เกี่ยวข้องกับญัตติที่ ๓ คือเกี่ยวข้องกับพิจารณาในชั้นแรก ข้าพเจ้าเห็นว่าใน
วรรคที่ ๒ นี้ เมื่อได้มีการแปรญัตติแล้ว ควรให้มีพูดในสภา ไม่ควร
ให้พูดกันในชั้นกรรมาธิการ เพราะเหตุว่าเรามี ๕๐ คนเท่านั้นเอง เมื่อ
พูดในสภาผู้ใดแปรญัตติแล้วก็ตามพูดในสภา ก็พูดทุกคน ใครมีความเห็น
อย่างไรก็แสดงความคิดเห็น ในเบื้องต้นควรจะร่วมเสียงก่อนว่าเมื่อได้มีการ
แปรญัตติแล้ว การพิจารณาแปรญัตติต้องพูดในสภา แต่ว่าในการ
พิจารณาก็จะให้มีการแปรญัตติ ข้าพเจ้าเห็นว่าไม่ได้ โดยเหตุที่ว่าเมื่อ
กรรมาธิการได้ร่างอย่างนั้นแล้ว ก็เป็นหน้าที่สมาชิกแต่ละคนจะผู้ใดเห็นว่า

ตอนใดที่กรรมการร่างไม่พอใจ ตอนใด ตรงไหน ก็ควรมีการแปรญัตติ ถ้าไม่อย่างนั้นแล้วจะไม่รู้ว่าสมาชิกคนใดมีความเห็นอย่างไร จึงควรแปรญัตติขึ้นมาก่อนเมื่อวิถีทางพิจารณาเป็นอย่างนั้นแล้ว ข้าพเจ้าจึงขอเสนออีกว่าควรเป็นอย่างนี้ คือว่ากำหนดการแปรญัตติ ด้วยที่ขยายเวลาออกไปหรือไม่เพียงไรนั้นก้แต่จะเห็นสมควร แล้วทุกคนก็แปรญัตติมาภายในเวลาที่กำหนด ทันท่วงทีแล้วก็พิจารณาได้ในวาระที่ ๒ เต็มถ้วน แล้วในการพิจารณานั้นเมื่อแปรญัตติประการใดก็พูดในสถานที่นั้น แต่ว่าสมาชิกที่อนุญาตทุกคนก็มีมติที่จะพูดได้ ข้าพเจ้าเห็นอย่างนี้

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ข้าพเจ้าขอสรุปความเห็นข้าพเจ้าคือว่าควรแปรญัตติแล้ว คือในประการแรกที่เคยพูดกันถึงว่าจะมีการแปรญัตติหรือไม่เสียก่อน เพราะมีท่านผู้หนึ่งว่าไม่ควรแปรญัตติเสียแล้วอีกข้างหนึ่งว่าแปรญัตติ ทันท่วงทีแล้วท่านเสนออีกคือไปว่าให้อำนาจในที่ประชุมที่เดียว แทนที่จะเป็นกรรมาธิการ แต่ว่ามีบางคนว่าต้องไม่กรรมาธิการ นี่เป็นความเห็นแตกต่างกัน ข้าพเจ้าจึงจะขอมติที่ประชุมเป็นลำดับไป ในข้อแรกที่เคยในข้อนี้ข้าพเจ้าขอถือโอกาสชี้แจงอีกหน่อยก็พึงเสียก็คงมีการแปรญัตติ ทันท่วงทีเราตกลงกันแล้วเราจะใช้ข้อบังคับของวุฒิสภา ก็เหมือนนั้นอนุโลมได้ ก็ถือว่าวาระที่ ๓ ผ่านพ้นไปแล้ว ก็ต้องมีการแปรญัตติเสียก่อนจึงจะพิจารณาเรื่องตามลำดับมาตราที่แปรญัตติหรือที่กรรมาธิการแก้ไขได้ นี่เป็นอย่างนี้ และเราได้เคยใช้วิธีนี้เป็นวาระที่ ๒ นั้น ก่อนจะถึงวาระที่ ๒ นั้นจะต้องมีการแปรญัตติเสมอมา ก็แม้ว่าสภาร่างว่า นักไม่ควรจะไปยกเงื่อนไขเสียไปจากนั้น ข้าพเจ้าเห็นด้วยในการที่แปรญัตติ คือในวาระที่ ๒ นั้นเมื่อรับหลักการแล้วจะต้องแปรญัตติเสียก่อนเมื่อแปรญัตติแล้วก็ควรปฏิญญาตามข้อบังคับ แต่นั่นเราจะได้ปรึกษาพวกในข้อหลัง เพราะฉะนั้นในเวลาพักหยากจะเสนอลงมติเสียก่อนว่าจะใช้ข้อบังคับที่ใหม่แปรญัตติเสียก่อนหรือไม่ ซึ่งตามที่ข้าพเจ้าเห็นว่าน่าจะใช้ได้ ก็ถ้าจะ

ท่านเคยเห็น ชาวเขาเห็นว่ามีข้อมุกที่มีข้อมุกแล้ว เพราะฉะนั้นถามมติที่
ประชุมว่าจะมีแปดข้อมุกหรือไม่ ในประการแรกผู้ใดจะแปดข้อมุกก็ตามข้อ
ข้อมุก ผู้ใดเห็นว่าควรแปดข้อมุกหรือไม่ ผู้ใดเห็นว่าควรแปดข้อมุกไป
ข้อมุก

สมาชิกยกมือ ๑๑ คน

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ผู้ใดไม่เห็นด้วยไปข้อมุก

สมาชิกยกมือ ๑๐ คน

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : เป็นอันว่าแปดข้อมุก
แปดข้อมุกแล้ว ตามที่ข้าพเจ้าเสนอไปนี้ เมื่อคนที่ท่านจัดไว้จะเห็นด้วย
หรือแก้ไขอย่างไร

พระยาสาริกพงศ์ธรรมพิลาศ : เห็นว่ารัฐธรรมนูญสำคัญ
มาก จะต้องใคร่ครวญกันให้ถี่ถ้วน เพราะฉะนั้นเวลาที่กำหนดให้ไป
กระผมสงสัยว่าน้อยไปมาก ควรจะเพิ่มอีกสักเล็กน้อย ที่จริงควรดำเนิน
การ เราได้ตกลงแต่บัดนี้แล้วกำหนดตามระเบียบที่เรามาขอหมายให้ไป
ร่างจะเพราะเรื่องใหญ่ ๆ นอกจากนั้นให้กรมวิชาการไปคิดร่างเอาเอง การ
พิจารณากระผมเห็นใจว่าเวลาเหลือน้อย บางทีจะพิมพ์เพี้ยนไปเมื่อจะปร
ญัตติก็นึกคึกคักแต่เวลาผ่านไปน้อยไปสักหน่อย

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : เปลี่ยนเป็นอย่างไร

พระยาสาริกพงศ์ธรรมพิลาศ : ให้มากกว่านั้น

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : เสนอเท่าไร

พระยาสาริกพงศ์ธรรมพิลาศ : เปลี่ยนขึ้นเป็นอีกเท่าตัวคือ ๒๐ วัน

นายอินทร สิงหนคร : ข้าพเจ้าเห็นว่าประธานฯ เสนอข้อแล้ว
ไม่ควรถกไขเดิม ควรถือตามนั้น

LIRT

นายชวลิต อภัยวงศ์ : ที่ประธานฯ กำหนด ๓๐ วัน นัยไป
ต้องไปค้นคว้ารัฐธรรมนูญด้วย ๓๐ วันทำไม่ทัน ที่เสนอขึ้นมา ๓๐ วัน ๓๐ วัน
ทำไม่ทัน

พระยาอรรถการีย์นิพนธ์ (กรรมาธิการ) : ข้าพเจ้าคิดว่ากำหนด
การแปรญัตติคดีนั้น ก็ควรจะต้องพิจารณาเสียก่อนว่า เมื่อแปรญัตติ
แล้วจะพูดกันที่ไหน จะพูดที่กรรมาธิการหรือพูดกันในสภา ถ้าพูดกัน
ในชั้นกรรมาธิการ ข้าพเจ้าคิดว่าควรกำหนดให้เร็วอย่างประธานฯ กำหนด
ได้ แต่ถ้าพูดในสภา ข้าพเจ้าเห็นว่าเร็วเวลาพูดกัน ๒ เดือน เมื่อเช่น
นี้ข้าพเจ้าเห็นว่าให้ช้าไปได้ เป็นแต่ระยะต้นเท่านั้นควรกำหนด ๒ หรือ ๓ วัน
แต่ต่อไปก็ควรขยายได้ แต่อย่าขยายให้มากนัก จึงเห็นว่าควรคงดลง
กันเสียก่อนว่าเมื่อแปรญัตติแล้ว ควรพูดในสภา เพื่อให้ได้ระยะเวลา
เสียก่อน

พระยาสาริกพงศ์ธรรมพิลาศ : พูดกันในสภา

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : เอาวันแปรญัตติเสียก่อน คือ
มีผู้เสนอว่าเอากำหนดวันเสียก่อน วิธีการมาถึง เพราะฉะนั้นเราจะ
ต้องคงดลงกันเสียก่อน

หลวงประกอบนิติสาร (กรรมาธิการ) : ข้าพเจ้าไม่ทราบว่าจะ
คงดลงวิธีพิจารณากรรมาธิการ เติมสภาหรืออย่างไร

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : เอาไว้ที่หลัง

หลวงประกอบนิติสาร (กรรมาธิการ) : แต่สมาชิกเสนอให้
ขยายเวลาเท่าใด ข้าพเจ้าวิตกเหลือเกิน คือว่าเราต้องเห็นว่าจะพิจารณา
ละเอียดครายมาคร้านเสียเดาามาก ถ้อยคำๆเดียวต้องคิด ๓๐ วัน โดย
ที่มีผู้แปรญัตติ ๓๐ คน เพราะเราไม่เจดอในการร่างรัฐธรรมนูญนี้ คืออัน
สำคัญๆของเดือนมกราคม แล้วท่านเอาเวลา ๓๐ วัน แล้วก็มีเวลาพิจารณา
จริงๆเพียง ๕๐ วัน เมื่อเช่นนี้ข้าพเจ้าเห็นว่าอันคราย โดยเหตุที่ว่า

LIART

ตั้งแต่วันที่ท่านยื่นข้อสงสัยเท่าตัว แต่ท่านจะได้พิจารณาที่กำหนดแปรญัตติอย่าง
 ๓-๖-๘-๑๒-๑๕ วัน เราทำเสร็จเสียก่อน ๑๕ วัน ท่านกำหนดแปรญัตติ
 มาตราต่อไป ยังไม่ครบเราก็ทำอะไรไม่ได้ ข้าพเจ้าคิดว่าในเรื่องกำหนด
 ระยะที่กรรมาธิการเสนอไว้ นั้นถ้าสมาชิกพยายามจริง ๆ ข้าพเจ้าคิดว่าท่านใน
 ๑๐ วัน ถ้าทำงานอย่างกรรมาธิการทำกัน คือตัวกันทั้งกลางวันกลางคืน
 ดึกคืนหนึ่งคืนสอง หรือกรรมาธิการบางคนเช่นวีรกรรมวันเดียว ๕ ชม
 ก็เสียทั้งคืนมาแล้ว ถ้าเราบึกใจทำอย่างนั้น ข้าพเจ้าคิดว่า ๑๐ ก็ทัน แต่
 ถ้าทำไม่ทันอย่างนั้นข้าพเจ้าคิดว่าผมอีกเล็กน้อย เป็นความรับผิดชอบตัวของ
 ข้าพเจ้า ถ้าจะปรารถนาระดมกันในทางเพิ่ม เช่น ๑ วันตามเดิมแล้วก็
 เพิ่มที่ละ ๓ ๆ เรื่อยไป แทนที่จะคืนด้วย ๒ เช่น ๓-๖-๘ อะไรไปอย่าง
 นั้นก็ค่อยยิ่งขึ้น หรือจะทำงานกันอย่างที่กรรมาธิการทำคืนหนึ่งคืนสองก็ทัน
 เพราะฉะนั้นตั้งคืนนี้ ขอให้รักษาสถาได้หน่อย ถ้าพยายามไอ้ไหนตาม
 กรรมาธิการได้แล้วเห็นว่าจะเสร็จไปเสียบวชสักก็ว่า

๑๐.๓๐ H.

ขุนคลังทูลชี้แจง : ข้าพเจ้าเห็นว่าเวลาแปรญัตติควรจะปรารถนา
 ปรารถนากันได้ สำหรับที่ท่านประธานกรรมาธิการเสนอ ๑๐ วัน คือญัตตินั้น
 จะให้แปรกัน ๑๐ วัน เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าเห็นว่าควรจะเพิ่มเป็น ๑๕ วัน เพราะ
 มีบางท่านเสนอ ๒๐ วัน ถ้าระยะในตอนนี้ทั้ง ๆ ที่ประธาน ๆ กำหนดไว้ระยะ
 ๑๐ วันก็พอสมควร ข้าพเจ้าขอเสนอ ๑๕ วัน

มีสมาชิกขึ้นร้อง

นายอินทรี สิงห์เนตร : ข้าพเจ้าได้เรียนเมื่อค่ำ ข้าพเจ้าขอ
 ให้ถือเอาตามที่ท่านประธาน ๆ เสนอคือว่าไม่เปลี่ยนแปลงเลย เพราะเห็นว่า
 เวลาเป็นของสำคัญอย่างที่พูดกันแล้ว ทั้งนี้มีสมาชิกบางคนซึ่งอยากจะ
 ปรารถนาระดมบ้าง อะไรบ้าง ข้าพเจ้าเห็นว่าไม่ควรจะปรารถนาระดม

ข้าพเจ้ายังคงยืนยันอยู่ เท่าที่ประชาชน ๖ เสนอที่มากไว้อีก มากไปจริง ๆ เพราะเหตุว่าเราทำเป็นหมวด ๆ ๓ วัน ข้าพเจ้าเห็นว่าควรจะแปรญัตติให้เสร็จในวาระที่ได้ในครั้งนั้น นี่สำหรับความเห็นของข้าพเจ้า คือเราจะมาร่างรัฐธรรมนูญแรกก็รู้อยู่แล้วว่ารัฐธรรมนูญควรจะเป็นรูปร่างอย่างไร เรายังหลักการร่วมกันมาแล้ว อะไรควรจะทำอย่างไร ข้าพเจ้าคิดว่าสำหรับอันนี้ขอให้มีการแปรญัตติกันให้สิ้นสุดเสียบ้างสำหรับหมวด ๓ ข้าพเจ้าอยากจะเอาอย่างนั้นเสียด้วยซ้ำไป เพราะเราเตรียมกันมาแล้วจะไปทำอะไรให้ยืดเยื้ออย่างนั้นแล้วเราจะตั้งรกรากแปรญัตติ จะมาประชุมกันไม่ได้ ข้าพเจ้าคิดว่า เขาเถรตรงถ้าหากว่าไม่เห็นด้วยกับข้าพเจ้าที่จำควรจะมากำหนดแปรญัตติกันวันนี้ให้เสร็จก็ขอให้เขาอย่างท่านประชาชน ๖ ขออย่าให้มีการแก้ไข ขอให้ให้หมวดกัน

ประชาชนสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ข้าพเจ้าอยากจะข้อมความเข้าใจของท่านขุนคองฤทธิ์ ๖ ที่ว่าอยากจะทำแปรญัตติประมาณ ๑๕ วัน ก็เป็นอันว่าเป็นอย่างนั้นคือ ตั้งแต่หมวด ๓ ถึงหมวด ๒ คือมาตรา ๑ ถึงมาตรา ๒๓ แปรญัตติภายใน ๓ วัน หมวด ๓ ถึงหมวด ๔ คือมาตรา ๒๔ ถึงมาตรา ๕๓ แปรญัตติภายใน ๕ วัน หมวด ๕ ตั้งแต่มาตรา ๕๔ ถึงมาตรา ๗๖ แปรญัตติภายใน ๗ วัน หมวด ๖ ตั้งแต่มาตรา ๗๗ ถึงบทเฉพาะกาล ๑๕ วัน

พระยาสาริกพงศัธรรมพิลาศ : ข้าพเจ้าว่าก็ได้ดำเนินการอยู่เรื่อย ๆ แต่มันจะช้าไปอย่างไร

ประชาชนสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ข้าพเจ้าว่าเราอาจจะตกลงกันได้แล้ว คือในชั้นแรกที่จะคุยกับข้าพเจ้าได้เสนอกับผู้รับรองแล้ว ๓๐ วัน แล้วก็แบ่งจากตามที่กล่าวแล้ว ที่มีผู้เสนอขึ้นไปเป็น ๒๐ วัน ก็แบ่งจากตามที่ข้าพเจ้าว่า ในระยะ ๒๐ วัน แล้วมีผู้เสนอปรารถนาปรนอมให้เพิ่ม ๑๕ วัน แล้วทันทันทีระหว่าง ๓๐ วันกับ ๒๐ วัน เขาก็ปรารถนาปรนอมเป็น ๑๕ วันแล้ว เห็นจะไม่คิดใจ

พระยาสาริกพงศัธรรมพิลาศ : ข้าพเจ้าไม่คิดใจ ขอถอน

ประชาชนสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ๒๐ วันชดถอน เพราะฉะนั้นก็
เหลือที่ให้ผู้เสนอให้ส่งมติจำให้เป็น ๓๐ และ ๓๕ วัน และที่ข้าพเจ้าเป็นคน
เสนอขึ้นก่อนแล้ว ท่านก็เห็นชอบด้วย เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าเองก็อยาก
ปรารถนาประนอม แต่จำก็เป็นสิทธิของท่านสมาชิก เมื่อท่านรับเอาคำที่
ข้าพเจ้าเสนอก็คงได้ หรือจะเป็นไปอย่างไรก็แล้วแต่ท่าน

นายอินทร สิงห์เนตร : พูดกันอย่างนี้ข้าพเจ้าเชื่อว่าสมาชิกเมื่อ
ถนอวจะเข้าใจผิดไปว่า การที่จะเลื่อนการแปรญัตติไปเป็น ๓๕ วัน คง
ที่ท่านปรารถนาประนอมท่านเข้าใจว่าไม่ต้องรอการแปรญัตติ ซึ่งความจริง
ต้องหยุดรอ ที่เราจะเอาตามกำหนดนั้น ข้าพเจ้าขอให้เป็นการรับรองว่า
จะต้องหยุดรอหรือไม่

ประชาชนสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ข้าพเจ้าขอขอมความเข้าใจ คือ
วิธีของข้าพเจ้าที่รู้สึกแปลกเหมือนกันคือเราต้องใช้เวลาให้ดีที่สุด เพราะว่า
เวลาเหลือน้อยเต็มที ข้าพเจ้าไม่ทำตามที่ท่านเสนอ อยากจะถามขุนคลังว่า
เสียก่อนว่าจะใช่วิธีของข้าพเจ้าหรือไม่ คือในวันที่ ๔ นับจากที่แปร
ญัตติคืนเราประชุมกันได้โดย

ขุนคลังพิชัยภัก : ตามที่ข้าพเจ้าเสนอมา ความมุ่งหมาย
ก็อย่างที่ท่านประธาน ๆ กล่าว คือไม่รอ เช่นระยะแรกกำหนด ๓ วัน
พอต้น ๓ วันก็ต่อไป ในระยะเวลาที่พิจารณา ข้าพเจ้าคิดว่าขอเสนอ ๓ วัน
อาจจะเสร็จก็ได้ สมมติว่าสมาชิกมาประชุมระยะที่ ๒ ซึ่งเราจะพิจารณา
ตอนต่อไป ซึ่งแปรญัตติ ๖ วัน ข้าพเจ้าคิดว่าวันที่ ๗ ก็พิจารณาได้
อย่างนั้นก็ปรารถนาพิจารณาโดยไม่มีการรอกันโดย

ประชาชนสภาร่างรัฐธรรมนูญ : คือถ้าหวั่นมาตรา ๑ ถึงมาตรา ๒๓
พอวันที่ ๔ ก็อภิปรายกันได้ ที่นมาตรา ๒๔ ถึงมาตรา ๕๓ วันที่ ๗ ก็
พิจารณา

๑๐.๒๕ น.

นายอินทกร สิงหนิตร : ข้าพเจ้าขอยืนยันที่เสนอเมื่อก่อนคือว่า
ว่ากันในสถานที่เดียวกันเป็นกรรมาธิการเต็มสภา

ประธานสภาาร่างรัฐธรรมนูญ : กรรมาธิการชุดซึ่งใหม่ คำ
เสนอของท่านกรรมาธิการไม่ชัดชั่งผู้ขึ้นจะเห็นอย่างไร ถ้าไม่มีผู้ใดเห็นเป็น
อย่างขึ้นก็ถือว่าเมื่อได้แปรญัตติแล้วก็เอาคำแปรญัตติมาพิจารณาในที่ประชุม
สภาเหมือนกันโดยไม่ต้องผ่านกรรมาธิการก่อน

เลขาธิการสภาาร่างรัฐธรรมนูญ (กรรมาธิการ) : ข้าพเจ้า
ขอเรียนเพื่อชี้แจงความเข้าใจสักหน่อย คือไม่ใช่ว่านั่นนั้น กรรมาธิการ
หรือผู้ที่จะให้พิจารณาว่ามีความเห็นอย่างไร เมื่อท่านสมาชิกแปรญัตติ
ก็ต้องการให้ความเห็นแก่กรรมาธิการ ไม่ใช่ว่ากรรมาธิการจะไม่เกี่ยวข้องเสีย
เลย แต่ว่าให้เหตุผลในสภา

ประธานสภาาร่างรัฐธรรมนูญ (ประธานกรรมาธิการ) : คือ
ที่พูดกันนี้ข้าพเจ้าหมายความว่าแทนที่จะไปว่ากันในกรรมาธิการก่อน เรา
มาว่ากันในที่นี้เสียเลยก็แล้วกัน แล้วคนเวลาที่กรรมาธิการต้องเตรียมพร้อม
เพื่อจะทำได้จะใช้เวลาอย่างไร

หลวงประยูรวงศ์นิสิตาร (กรรมาธิการ) : ข้าพเจ้าเห็นว่าเรื่อง
ซึ่งเป็นไปถ้าเราปฏิบัติปรการจะเป็นอย่างนี้ เพื่อความแจ่มแจ้งสมมติว่าใน
หมวดหนึ่งและหมวดสองเราแปรญัตติกัน ๑ ชั่วโมง ก็คือครบในวันจันทร์
กรรมาธิการนั้นให้ประชุมในวันจันทร์ก่อนบ่าย ๔ โมงวันจันทร์ จะหมดเวลา
แปรญัตติค่อนข้างมากกรรมาธิการอาจจะมาประชุมจนถึงค่ำ แล้วกรรมาธิการ
ก็ปรึกษากันหรือว่ามีความเห็นอย่างไร ถ้ากรรมาธิการเห็นด้วยกับออกความเห็น
ด้วย ถ้าไม่เห็นด้วยกับออกว่าไม่เห็นด้วย ถ้าสมาชิกผู้ใดเห็นตามคำอธิบาย
ของกรรมาธิการก็อาจจะถ่วงคำแปรญัตติได้ทำนองเดียวกัน แต่ถ้าผู้แปร
ญัตติขึงขงยืนยันคำแปรญัตติของตนอยู่ ก็ขอให้ตั้งที่ประชุมเพื่อขยับยั้ง

เดือน คำแปรญัตติใน ระยะที่ ๒ - ๓ - ๔ - ๕ ถ้าใคร ส่งมาก่อน กรมราชากร
จะส่งไว้ และประชุมกันเร็วไปพิจารณาว่าเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย เมื่อเรา
ที่ประชุมกันแล้ว ความเห็นของผู้แปรญัตติ ผู้แปรญัตติพอใจก็ถอนคำแปรญัตติ
ไป ถ้าไม่พอใจก็ขอมติที่ประชุม ถ้าทำได้

๑๐.๔๐ น.

พระยาอรรถพิทยัฒนา : ข้าพเจ้าเห็นว่า การแปรญัตตินั้น
เมื่อยื่นแปรญัตติเข้าไปแล้ว จะแปรญัตติครั้งที่ ๓ และครั้งที่ ๒ หรือต่อไปก็
ตามใจ ก็ควรให้สภาแปรญัตติเข้ามาว่ากันในที่ประชุมกรมราชากรเต็มสภา
เมื่อได้ตกลงกันแล้ว ควรจะเอามติของที่ประชุมเป็นใหญ่ ข้าพเจ้าเห็นว่า
ต้องยื่นก่อนก็ได้

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ (ประธานกรมราชากร) : คือ
ว่าเราได้ตกลงกันแล้ว กรมราชากรทุกภายในต้องตรวจดูว่าอะไรบ้างที่เป็น
อันว่าตกลงกันแล้ว คือว่าเมื่อแปรญัตติเสร็จแล้ว เราพิจารณากันในสภา
ทีเดียว ทั้งนี้เมื่อเวลาที่ขึงขังใจอยู่นั้น คือกรมราชากรมีเจตนาหรือเห็น
อันว่าอยากจะได้ขึงในหมวด ๑ หมวด ๒ นั้นต้องแปรญัตติภายใน ๓ วัน คือ
วันที่ ๑๑-๑๓ ตุลาคม และวันที่ ๓ พฤศจิกายน เมื่อถึงวันที่ ๓ ท่านก็ยื่น
ไปอีกได้จนถึงวันที่ ๔ จนถึงบ่าย ๔ โมง กรมราชากรจะได้มีเวลาตรวจ
เสียก่อนคือตามธรรมดาต้องผ่านเสียก่อน แต่ที่นี้เขาใหม่ คือที่นี้เขาไม่ผ่าน
แต่กรมราชากรไม่ได้เตรียมตัวมาอย่างนั้น ข้าพเจ้าก็อยากจะว่า คำแปรญัตติ
ของท่านที่ตั้งใจวันจันทร์ บ่าย ๔ โมงนั้น จะปรองคองขอเลื่อนยื่นภายใน
๑๕.๐๐ น. จะได้หรือไม่ เพื่อเราจะได้มีเวลาอีก ๒ ชั่วโมง แล้ววันที่ ๔
พิจารณาในทันที

นายอินทร สิงหนคร : ถ้าอย่างนั้น ข้าพเจ้ารู้สึกเห็นด้วยท่าน
ประธานว่า เห็นที่ควรที่จะเร่งเวลาเข้ามา และข้าพเจ้าอยากจะขอเสนอใหม่ ถ้า

LIART

ไหน ๆ จะเปลี่ยนแล้ว หมอตรวจชีพจรขอเสนอว่าให้ทำให้เสร็จภายใน
เที่ยงพรุ่งนี้ ถ้าอย่างนั้นถ้าเขาอย่างนี้โตกรวมเลย

ประธานสภาาร่างรัฐธรรมนูญ : ข้าพเจ้าขอรับรองว่าอย่าเลย คือ
เราตกลงปรารถนาประณอมคดีแล้ว คือเราขอม ขอให้ท่านเห็นใจกรรมาธิการ
ขอมต่อคดีที่ แทนที่จะไปฟ้องร้องหรือส่งจนคดีนี้ ต้องไปเถียงอะไร ก็ขอม
ตกลง ที่ประชุมตกลงกันเป็นเอกฉันท์แล้วขอเวลานิดเดียวแหละ คือว่า
เผื่อครบกำหนดแล้ว เช่นวันจันทร์เป็นตัวอย่าง แล้วคือไปก็เหมือนกัน แทน
ที่ท่านจะข่มขู่บ้าง ๔ โมงหรือว่า ๑๖ นาฬิกา ขอให้ท่านร่วมการยื่นแปรญัตติ
ไปไม่เที่ยงวันจันทร์ได้ไหม ข้าพเจ้าเกรงใจท่านเหลือเกิน ถ้าหวั่นหมอด
๑-๒ เป็นอย่างนั้น ท่านไม่ขัดข้องนะ ถ้าอย่างนั้นกรรมาธิการจะได้มีเวลา
แล้วจะได้นำเถียงกันในวัน เมื่อไรข้อนี้แล้วก็ทุกหมอดก็ให้เป็นเหมือนกัน คือ
ให้เป็นเที่ยง คือข้อนี้ภายในเที่ยงวันของวันที่ ๓ วันที่ ๑-๔ ภายในเที่ยง
ของวันที่ ๖ แล้วภายในเที่ยงของวันที่ ๘ ภายในเที่ยงของวันที่ ๑๒ ภายใน
เที่ยงของวันที่ ๑๕ ถ้าอย่างนั้นเราใจกันคดีนะ ถ้าไม่มีผู้ใดเห็นเป็นอย่างอื่น
ถือว่าประชุมสมมติ แปรญัตติสิ้นสุดลง ๑๒.๐๐ นาฬิกาของวันสุดท้าย
วันที่ ๑๖.๐๐ นาฬิกา ถ้าอย่างนั้นเป็นอันตกลงกัน

๑๐.๔๖ น.

พระยาตำรวจภูมิตำธรรมพิลาศ : กระผมขอแสดงความเข้าใจ
เด็กน้อย ท่านประธาน ฯ และท่านกรรมาธิการพูดไม่เหมือนกัน การที่
คุณหลวงประกอบ ฯ กรรมาธิการพูดการแปรญัตติ คำว่าคดีจึงนำไปเสนอ
และชี้แจงกับกรรมาธิการ ซึ่งกระผมไม่เข้าใจเลย ซึ่งเคย ๆ แล้วก็บอกกันเท่า
นี้เอง แล้วมาพูดกัน อย่างนั้นใช้หรือไม่ ถ้าตกลงกันควรจะเป็นอย่างนั้น

ประธานสภาาร่างรัฐธรรมนูญ : ที่ท่านพูดเช่นนี้ ก็จริงหมายความว่า
ว่าอย่างนั้นในเที่ยงวันของวันสุดท้ายก็ส่งไปก็เดี๋ยวการ เวลาเที่ยงวัน ไม่

LIRT

ต้องพบกรรมการหรือส่งไว้ที่เดธาฯ ภายใน ๑๒ นาฬิกาของวาระสิ้นสุดการ
ปฏิบัติคดีดังกล่าวนี้ แล้วถ้าการปฏิบัติคดีนี้ต้องมีสมาชิกร่วมร้องตามข้อบังคับ
วุฒิสภา ข้อ ๘๐. ไม่น้อยกว่า ๒ คนเท่านั้นตามข้อบังคับ ข้อนี้ให้ทราบ
อีกที

พระยาอรรถพิทยพิศาล : ขอบังคับที่เราเขียนกันก่อน โฉมเท่านั้น
ไม่จำเป็นต้องใช้ ไม่รับร้องก็ได้ เพราะเหตุว่าคดีนี้เป็นกรรมาธิการเต็มสภา
แล้ว ถ้าไปรบกวนทำไมต้องมีรับรอง ๒ นาย

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ปฏิบัติคดีต้องเสนอก่อน ต้อง
มีผู้รับรอง

พระยาอรรถพิทยพิศาล : เสนอก่อนที่เสนอก่อน

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ต้องมีผู้รับรอง ท่านเข้าใจผิด
คือเวลาประชุมที่บอกว่กรรมาธิการรายชื่อให้เต็มสภาแต่ถ้าการ ปฏิบัติคดี
เสนอมาก่อน ๒ คน ก็พอจะหาได้

นายโชติ คุ้มพันธ์ : คนรับรองจะหาลำบาก เพราะเหตุว่าเรา
ไม่ได้มาที่สภาทุกวัน เพราะเหตุว่าคนของเราก็น้อยไม่เหมือนกับวุฒิสภา
หรือสภาผู้แทนมีคนมากกว่า

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : กรรมาธิการว่าอย่างไร

คณะกรรมการ ไม่รับรอง

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : กรรมาธิการไม่รับรองไม่ต้อง
มีผู้รับรอง ท่านต้องเซ็นชื่อของท่านมาคนเดียว แต่ถ้าเขียนให้ทุก ๆ หนึ่ง
เป็นอันยกเว้น ผู้ใดไม่มีความเห็นเป็นอย่างอื่นถือว่าประชุมอนุมัติว่าคำแปร
ญัติคดีนี้ไม่ต้องมีผู้รับรอง

ระเบียบวาระหมดแล้ว ต่อไปประชุมเริ่มคนแดงที่ ๒ พฤศจิกายน
ท่านจะพิจารณาทุกวันนี้หรืออย่างไร

พระชัยบัญชา : ขอพิจารณาทุกวันนี้ออกจากงานอาทิตย์

LIRT

นายหยุด แสงอุทัย กรรมการ : ขอพิจารณาทุกวัน
วันเสาร์วันอาทิตย์คือตอนเช้าถึงประชุมแล้วตอนบ่ายมีการพิจารณา

นายจง ใจภักดี : ท่านเลขาฯ พูดเห็นด้วยครั้งแรกคือไปขอให้
วันเสาร์อย่างหนักจนเห็นว่าหยุดวันเสาร์เป็นต้นจะได้พักผ่อน

ประธานสภาวาระรัฐธรรมนูญ : มีผู้เสนอประชุมทุกวัน วัน
วันอาทิตย์ แล้วมีคนค้านว่าควรเว้นวันเสาร์วันอาทิตย์ คือจะเว้นวันเสาร์อาทิตย์
ตั้งแต่

พระชัยบัญชา : ตอนแรกเราประชุม ๖ วัน เว้นวันเสาร์ด้วย
ถ้าหากว่าเราเห็นว่างานไม่ไปแล้วยังเอาวันเสาร์ดีกว่า คือว่าเราไม่
ไปว่าจะเสร็จเร็วหรือไม่

พระยาสารภักดิ์ธรรมพิลาส : ชั้นแรกควรงดวันเสาร์ไว้ก่อน
เมื่อเห็นว่าไม่ทันเอาวันเสาร์เพิ่มเข้าอีก

พระชัยบัญชา : ขอถอน

ประธานสภาวาระรัฐธรรมนูญ : ขอถอนแต่เป็นอันว่าประชุม
ทุกวันเริ่มต้นเดือนธันวาคม ๒ แต่มีข้อที่ว่าถ้าเป็นเวลาประชุมของสภาผู้แทน
ว่าอย่างไร

หลวงประกอบนิติสาร : ข้าพเจ้าขอเสนอว่าวันประชุมสภา
ผู้แทนแล้วเราประชุมบ่าย ถ้าประชุมวุฒิสภาเราประชุมเช้า ยกเว้นคือวัน
ประชุมสภาผู้แทนเราประชุมเฉพาะตอนบ่าย คือตั้งแต่บ่าย ๒ โมง ถ้าเป็น
วันประชุมวุฒิสภาเราประชุมเพียงเที่ยง

นายเกษม บุญศรี : ขอประทานไทย คือเวลานั้นกำหนด
ประชุมของสภาผู้แทนไม่ได้กำหนดลงไปแน่นอน ถ้าตามที่เคยมีสภาผู้แทน
ประชุมเช้าแล้วก็มักจะเคยไปตลอดวัน ถ้าจะคุมมติเฉพาะสภาผู้แทนหรือ
วุฒิสภาไว้ก่อน คือถ้า ๒ วันนั้นจะมีเวลาหลักแต่อย่างใดเราได้ออกถึง
ที่หลังจะสรุปยกว่า คือผมเห็นสมควรเว้นมติไว้เสียก่อน คือเฉพาะวัน

ประชุมของสภาผู้แทนหรือวุฒิสภา และถ้าสภาทั้งสองประชุมกันอย่างไร
แล้วเรากดลงกันทันที เพราะว่าเรากรู้อวงหน้ากันอยู่

ร. ท. สัมพันธ์ ชินชะชวนะ : ในเรื่องวันของสภาผู้แทนและ
วุฒิสภาอันผมเห็นว่าเมื่อใกล้เวลาเหตุการณ์เกิดขึ้นเราจึงควรแก้ไข และข้อ
สำคัญก็คือท่านประธานฯ ทั้งสองก้อยู่คนเดียว การจะประชุมมันได้อย่างไร
ก็อยู่ที่ท่านประธานฯ ทั้งสองทั้งต้น เมื่อมีเหตุการณ์เฉพาะหน้าอย่างไรเรา
ค่อยแก้ไขกันใหม่

หลวงประกอบนิติสาร : ข้าพเจ้าขอถอน

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ขอถอนแต่ก็ยืนยันสรุปว่า
ตกลงเป็นอย่างนี้ คือประชุมทุกวันเว้นแต่วันเสาร์ วันอาทิตย์ เริ่มคืนเดือน
ธันวาคมที่ ๒ ตามที่ตกลง

ทันเวลาข้อเป็นตามเดิม คือ ๘.๓๐ นาฬิกา ทุกวัน เว้นแต่วันใด
ไปพร้อมกับสภาผู้แทนซึ่งประชุมตอนเช้าวันมาเวลาบ่าย สำหรับวุฒิสภา
ถ้าประชุมเช้าก่อนก็ไม่พร้อมเพราะวุฒิสภาชอบเวลาบ่าย ก็เป็นการเงินในหัว
แล้ว ถ้าเสียญะเราจะประชุมตอนเช้าบ้างแล้วก็ขอให้เป็นเวลาบ่าย

นายเกษม ดำรงบุล : ในเรื่องการทำหนดเวลาประชุมนี้ ข้าพเจ้า
ขอเสนออย่างนี้ คือถ้าวันใดเป็นวันประชุมของสภาผู้แทนแล้วขอให้กด แต่
เอาวันเสาร์มาแทน

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ยังมีข้อเสนอนิมนมา คือ
เอาวันเสาร์ให้แทนการประชุม

พระยาอรรถการวิสิณพนธ์ : ข้าพเจ้าเห็นว่าเรากดลงในข้อนี้ว่า
ประชุมทุกวัน ส่วนเหตุการณ์ข้างหน้าเราใช้ผู้กันที่หลัง

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : เป็นอันตกลงว่าเราประชุมทุกวัน
เว้นแต่วันเสาร์วันอาทิตย์เวลา ๘.๓๐ น. ถึง ๑๒.๐๐ น. เว้นแต่วันใดไปกด
วันประชุมของสภาผู้แทนแล้ววันมาตอนบ่ายกรู้นอยู่แล้ว

LIRT

นายจง ใจภักดี : สำหรับเวลานั้นข้าพเจ้ารู้สึกขงใจเหลือเกิน
คือเวลา ๘.๓๐ นาฬิกา ตามที่กำหนดนั้นเรายังไม่เข้าประชุม เพราะฉะนั้น
คือไปขอให้เป็นเวลา ๘.๐๐ นาฬิกาตรงที่เดียว

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : พอแล้ว เราได้มีมติแล้ว
ข้าพเจ้ามาทันเสมอแม้แต่กต่างคืนก็ยังมีมาทันเวลาเสมอ

ท่านสมาชิกเสนอญัตติว่าดังนี้ ขอเสนอญัตติตั้งกรรมาธิการแปร
ร่างรัฐธรรมนูญเป็นภาษาอังกฤษด้วย การร่างรัฐธรรมนูญตามที่เคยได้มี
มามีภาษาอังกฤษคู่กันไปด้วย เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าขอเสนอให้ตั้งกรรมา
ธิการแปรร่างภาษาไทยชนเป็นภาษาอังกฤษด้วย

พระยาอรรถการีย์สุนทน์ : การตั้งกรรมาธิการเราควรตั้ง
เฉพาะกิจการของสถานที่ การแปรรัฐธรรมนูญนั้นเป็นเรื่องนอกสถานที่

นายเกษม บุญศรี : ที่ท่านสมาชิกบอกว่าการตั้งกรรมาธิการ
แปรเป็นภาษาอังกฤษนั้นบอกว่าเป็นนอกเรื่องของสถานที่ ถ้าเราก็คือตาม
ระเบียบที่ว่าการตั้งกรรมาธิการทุกคณะก็เป็นเช่นทำไม่ได้ เพราะว่าเรา
ไม่ได้แต่งตั้งให้ตั้งกรรมาธิการ แต่ถ้าเราไม่ได้ตั้งแล้ว สถานที่ได้รับรองแล้ว
ที่ขอเสนอญัตตินี้ก็ด้วยเหตุที่ว่าได้ไปตรวจดูการร่างรัฐธรรมนูญ ครั้ง ก่อน ๆ
มาแล้วในการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญมาเราก็มีการแปรเป็นภาษาอังกฤษ
ได้ทั้ง ๒ ฉบับ ข้าพเจ้าไม่มีเจตนาที่จะทำให้ผิดข้อบังคับด้วยประการหนึ่ง
ประการใดหรือไม่ต้องการให้เสียระเบียบด้วยประการใด ๆ ทั้งสิ้น แต่เห็นว่า
ที่เคยกระทำกันมาอย่างนั้น แล้วให้รัฐธรรมนูญสมบูรณ์อย่างเช่นเคยมา
จึงได้เสนอญัตตินี้มาเพื่อให้สถานที่ ได้มีโอกาสแปรร่างรัฐธรรมนูญเป็นฉบับ
ภาษาอังกฤษด้วย ทั้งนี้ด้วยคำนึงถึงบุคคลที่ดำรงอยู่ในสถานที่โดยสมบูรณ์
แล้วก็เวลาถ้าสถานที่จะแบ่งได้และเคยทำมาด้วยเหตุนี้จึงได้เสนอญัตตินี้ ทั้งนี้
แล้วแต่สถานที่พิจารณาเห็นสมควร

นายโชติ คุ้มพันธ์ : ข้าพเจ้าไม่เห็นด้วยกับผู้เสนอ คือว่า ในการที่จะแปรร่างรัฐธรรมนูญเป็นภาษาอังกฤษ ไม่สมควรอย่างยิ่ง เรา ร่างรัฐธรรมนูญไทย ส่วนผู้ที่ไม่นับปราชญ์ผู้ที่จะแปลเป็นส่วนต่ออีกเรื่อง หนึ่ง ถ้าหากว่าสถานจะแปลกันแต่ก็จะเป็นการผูกมัดต่อไปข้างหน้าซึ่งไม่ สมควรจะทำเช่นนั้น ควรยึดมั่นฉบับภาษาไทย ใครจะไปแปลผิดแปลถูก ผิดก็ไม่รับรู้ ถ้าสถานแปลแล้วถ้าหากว่าผิดก็จะลำบาก อาจจะไปแปลเป็นภาษา จีนภาษาเวียดนามก็ได้

ขุนประเสริฐสุภมาตวา : ข้าพเจ้าไม่เห็นด้วยในการที่จะแปล เป็นภาษาอังกฤษประเทศ เพราะภาษาต่างประเทศก็มีภาษาจีน รัสเซีย ฮอลันดา ต่าง ๆ ถ้าเราแปลก็จะคาดเคลื่อน

หลวงประกอบนิติสาร กรมการ : คำคัดค้านไม่สู้จำเป็น อะไรสำหรับข้าพเจ้า แต่อยากจะแจ้งแก่ผู้เสนอญัตติ ความจริงกรมการ เคยพูดเรื่องแปลภาษาอังกฤษเพราะรู้สึกความของคนที่เห็นว่าควรจะเป็นเช่นนั้น แต่ มาครัฐธรรมนูญก็ไม่ได้อนุญาตไว้ ก็มาแต่ได้เห็นว่ามีข้อข้อง ทำไม่ได้ เพราะเหตุว่ารัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราวมาตรา ๒๕ จัดว่าหรืออะไรได้อนอกให้ สภาร่างรัฐธรรมนูญร่างรัฐธรรมนูญให้เสร็จภายใน ๙๐ วัน แต่ถ้าไม่ เสร็จจะให้ตีความร่างต่อไปทำไม่ได้ ไม่ได้เขียนว่าให้สภาร่างรัฐธรรมนูญ ร่างและแปลภาษาอังกฤษได้ คือไม่ได้มอบหมายมา แต่ที่คัดค้านผู้เสนอ นั้นหวังดีเพียงไรก็ขอให้พิจารณาความมั่นคงระบอบ

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : อย่างไรผู้เสนอ ข้าพเจ้า เรื่องที่จะร่างกันนั้นถ้าหากว่าไม่ยุติ ประการหนึ่งคือว่าแปลไปแล้วก็จะตั้ง นักโรกันอีก ก็ต้องไปยังรัฐสภาที่อยากจะขอให้ส่งใจเขาไว้ให้รัฐสภาผ่าน แล้วค่อยมาแปลกันทีหลังกระมัง ให้รัฐสภาผ่านเสียก่อน ก็ยังไม่รู้ รัฐสภาจะผ่านหรือไม่

นายเกษม บุญศรี : เท่าที่สมาชิกบางท่านได้มีปรีชาญาณรักโดย
 เหตุความที่ราชพเจ้าท่านเป็นการนอกเหนือระเบียบไม่มีสักที่จะทำได้ ขอน
 ราชพเจ้าซึ่งแสดงถึงแต่ข้าพเจ้าไม่มีความมุ่งหมายอย่างนั้น แต่ก็ไม่มีความ
 ท้อให้เป็นการฝืนระเบียบอย่างนั้น ที่เสนอญัตตินี้เข้ามาทีไรเพื่อจะให้กรม
 ราชการของสภาที่มีอยู่แล้วโดยสมบูรณ์ได้ทำระเบียบภาษาของกฤษฎีกาฉบับหนึ่ง
 คือเมื่อได้ทำระเบียบภาษาของกฤษฎีกาฉบับแล้ว มีผู้แย้งว่าควรจะเป็นภาษา
 รัสเซียภาษาจีนภาษาเจ๊กภาษาเยอรมันหรือภาษาอะไรก็ช่วยแปลพันประการ
 ซึ่งนอกเหนือไปจากความหมายของราชพเจ้านั้น ในทันทีที่บทบริบรองกัน
 อยู่แล้วว่าภาษาต่างประเทศที่เราใช้กันมากเราเรียนกันในเมืองไทยเราเอง เรา
 ก็ไม่ค่อยได้แปลเป็นภาษาอื่น ๆ เราก็คงแปลบทกฎหมายที่สำคัญของเราเป็น
 ภาษาอังกฤษหรือภาษาฝรั่งเศสสักทีไปค่อย อย่างนี้เดิม ราชพเจ้าก็ได้คำนึง
 ถึงเหตุการณ์ที่ล่วงมาแล้วอันคือการปฏิรูประบญัตที่ร่างคราวนั้นสมาชิกอยู่เป็น
 จำนวนมากและสมาชิกเหล่านั้นก็เป็นผู้ชำนาญในกาที่จะแปลได้เป็นอย่างดี
 มาก ก็เห็นว่าในสภาของเราไม่ควรจะได้ทำ เพราะฉะนั้นในเวลาที่จะทำก็ยัง
 มีอยู่ จึงได้เสนอขึ้นมาด้วยเจตนาอย่างนี้ แต่ว่าเมื่อที่ประชุมเห็นว
 ว่าจะเป็นข้อผูกมัดที่ประชุมจะต้องรับรองระบบที่ร่างขึ้นนั้นโดยประการใด ๆ
 ก็เป็นอันว่าหนึ่ง ถึงกับว่าจะต้องเสนอขึ้นมาให้ที่ประชุมได้พิจารณาโดยสถาน
 หนึ่งก็ด้วย ราชพเจ้านักมากไปหน่อย เมื่อจะเสนอให้ที่ประชุมพิจารณาอีก
 สมาชิกเช่นราชพเจ้าก็มีความรู้ในภาษานั้นแต่ก็คงพิจารณาไม่ได้ แต่ว่าก็
 ปรากฏจะให้มีภาษานักกันไปเหมือนอย่างรัฐธรรมนูญที่ได้เคยมีมาแต่ก่อนๆ
 แต่ความอันนี้สมาชิกท้วง หรือผู้ทักท้วงว่าไม่เป็นการสมควรที่สภาเราทำ
 กันอย่างนี้ด้วยประการต่าง ๆ อย่างที่กล่าวมา ราชพเจ้าก็ไม่ขัดใจ ราชพเจ้า
 ขอถอนญัตติของราชพเจ้า

ประธานสภา : ที่จริงสมาชิกผู้เถียงทักท้วงก็ เจตนาดี แต่
 ว่าท่านก็ได้ฟังเสียงสมาชิกแล้วท่านก็ยอม การปรองดองอย่างนี้เป็นของดี

ข้าพเจ้าได้รับหนังสือจาก พลโท ชิต มั่นศิลป์ สนิทโยธาวิชย์ ขอ
ให้เดชาฯ อ่าน เพราะฉนั้นมาประชุมไม่ได้

เดชาธิการสภาร่างรัฐธรรมนูญ :

เวียนจากทางเขตคัดกองเปรม

๒๗ ตุลาคม ๒๔๗๑

เรื่อง การประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญ
จาก พลโท ชิต มั่นศิลป์ สนิทโยธาวิชย์
ถึง เดชาธิการสภาร่างรัฐธรรมนูญ

ข้าพเจ้าได้รับหนังสือนัดประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญ ที่ ๑๒ ลง ๒๓
ต.ค. ๗๑ แล้วยกความชอบคุณ การได้รับแต่งตั้งเป็นสมาชิกแห่งสภา
ทำให้ข้าพเจ้ารู้สึกปลื้มตามปกติและภาคภูมิใจเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นเรื่องที่
ข้าพเจ้าตั้งใจอยากจะได้เห็นรัฐธรรมนูญฉบับถาวรมีสำคัญสำคัญสมบูรณ์
ควรแก่การเป็นหลักปกครองประเทศตามระบอบประชาธิปไตยที่แท้จริง และ
เหมาะสมกับความเป็นอยู่ของบ้านเมือง

ข้าพเจ้าขอแสดงความเสียใจและขออภัยต่อ บรรดา เพื่อน สมาชิก ทั้ง
หลาย ที่มีเหตุฉะฉานให้ข้าพเจ้าไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ตามทวิภูติภาได้มอบ
หมาย และตามที่ข้าพเจ้านั่งปรารถนาถึงถ้าวางมันให้ เพราะการ
อยู่ในเรือนจำย่อมตามากต่อการคิดต่อในทางความคิดความเห็น และเพราะ
อย่างนี้ขอยอมยกต่อการค้นคว้าหาหลักฐานถึงหากท่านจะกรุณา สั่งตัว ร่างมา
ให้ และแม้ข้าพเจ้าจะพยายามอย่างจริงจังใจก็คิดว่าจะไม่สามารถเสนอ
แปรญัตติได้ถูกต้องของแท้ ทั้งไม่สามารถจะหาความเข้าใจอันที่ถูกต้องได้
ข้าพเจ้าได้เคยอ้างเรื่องพิศอกคำต่อชบประจักษ์ตัว แต่คำตบนี้ไม่เห็นความ
จำเป็นต่ออ้างว่า ถ้าเป็นสมาชิกแห่งสภาไม่มเอกสิทธิ์อันถาวรเช่น
อย่างใด

LIRT

๓๓๑๖

กรณีหากท่านเห็นเป็นการสมควร ก็ขอได้โปรดเสนอให้เพื่อน
สมาชิกทราบความจำเป็นและเจตนาของข้าพเจ้าด้วย เพื่อข้าพเจ้าจะได้รับ
อภัยและได้รับความเห็นใจในความไม่ชำนาญปฏิบัติหน้าที่ๆ ได้รับมอบหมายได้

ขอแสดงความนับถือ

พต. ท. ช.ม. สีนาคโยธารักษ์

ประธานสภาฯ : หม่อมราชวงศ์จรูญเสถียรเสถียร

เลิกประชุมเวลา ๑๑.๑๐ นาฬิกา

คณะกรรมการตรวจสอบรายงานการประชุมสภาจังหวัดนครราชสีมา

นายเกษม บุญศรี (ประธาน)	นายเจริญ บัณฑิตโร	ผู้ตรวจงาน
ขุนคลังศึกษากร (เลขาฯ)	นายประเสริฐ มัทมตะคุณ	..
หลวงองค์มานุรักษ์	นายประสิทธิ์ ศรีสุชา	..
พ.อ. กำนัน จำนงภูมิเขต	นายสุรินทร์ ดัฒนการ	..
นายบุญเท่ง ทองสวัสดิ์	นายสุรินทร์ จิตรกติก	..
น.อ. พระยาศรวิชัยพิพัฒน์ ร.น.	นายศิริ มนต์ไครเวศย์	..
ขุนประเสริฐศุภมาตรา	นางสาวอรรค์รัตน์ ชุ่มบุญ	..
นายเกษม คำวังบุตร	นายเล็ก จารุณัฐ	..
นายอินทร สิงหนคร	นางโฉมเสถา ดัฒนการ	..
นายจาง ไก่กัก	นายพิพัฒน์ เอกะโรหิต	..
	นายต้อง เคียวพงศ์	..

LIRT

Legislative Institutional Repository of Thailand

๑๓๑๖

นางสาวฉันทนา ขาญบ้อม	ผู้ช่วยรายงาน
นางสาวฉานนิต ศักรกูรมะ	..
นายโรศ คุปตะวาทิน	..
นายชุตม พดขยตั้งวาทย์	..
นายประภักดิ์ จินตามัย	..

นายหยุด แสงอุทัย
เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

ศรีธรรมมาธิเบศ
ประธานสภาผู้แทนราษฎร

